XXXIV. évfolyam 2026/1. szám

TEHETSÉG

MEGÚJULÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS A TEHETSÉGGONDOZÁSBAN

A tehetséggondozás ma már nem csupán programok és módszerek kérdése, hanem együttműködések, szakmai hálózatok és folyamatos megújulás tere is. A Tehetség folyóirat 2026/1. száma betekintést ad ezekbe a folyamatokba: pályázatokba, közösségi építkezésekbe és új szakmai irányokba, miközben a komplex kihívások, például a kétszeresen kivételes tanulók támogatása is hangsúlyt kapnak.

Ebben a számban:

Nemzetközi kitekintés – új rovat indul
„Tehetségutak – Megújulás – Tudatosság” pályázat
Országos konferencia – felhívás jó gyakorlatok bemutatására
Tanulmány: kétszeresen kivételes tanulók az iskolában

Ázsia–Csendes-óceáni Tehetségügyi Tanács APCG konferencia, Jeddah

Magyar Tehetséggondozó Társaság

4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
Adószám: 19654487-1-09
Számlaszám: MBH Bank:
10102086-14988802-00000008

Alakult: 1989

Elnök:
Turi Katalin

Örökös tiszteletbeli elnök:
Czeizel Endre

Alelnökök:
Farkas György
Kormos Dénes
Dr. Olajos Tímea
Papp András
Tóth Tamás

Titkár: Tóth Ilona

Ügyvivő: Betlehem Márta Sarolta

Elnökségi tagok:
Dr. Bodnár Gabriella
Halvax Julianna;
Dr. Hornyánszky Gábor

Felügyelőbizottság:
Takácsné Laczo Sylvia (elnök)
Császár István
Demarcsek Györgyné
Dr. Heimann Ilona

Szekciók és vezetőik:

Dél-dunántúli:
Turi Katalin
Egyéni tehetségfejlesztés:
Farkas György
Felsőoktatási:
Dr. Bodnár Gabriella
Kelet-magyarországi:
Császár István
Kémiai és környezetvédelmi:
Török Istvánné
Művészeti:
Berta József
Nyugat-dunántúli:
Mentler Marianna
Óvodai:
Szilágyi Ildikó
Tanítói:
Eszenyiné Stéh Katalin
Digitalizáció és innováció a tehetséggondozásban:
Papp András
Versenyszervezői: Vasvári Zoltán

A MTT Honlap főszerkesztője és rendszergazdája:
Varga Arpád

T E H E T S É G
a Magyar Tehetséggondozó Társaság negyedévente megjelenő szakmai, információs kiadványa
ISSN: 1216-8084
Felelős szerkesztő: Kormos Dénes
Szerkesztőbizottság:
Dr. Heimann Ilona
Dr. Mező Ferenc
Tóth Tamás
Írásokat e-mailen várunk:
mtttehetsegujsag@gmail.hu

Korábbi lapszámok: www.mateh.hu
Kiadja: Magyar Tehetséggondozó Társaság
Felelős kiadó: Turi Katalin elnök

Készült:
Santos Könyvkiadó és Nyomdaipari Kft
1033. Budapest Szőlőkert köz 9.
Szántó György ügyvezető igazgató

Magyar Tehetséggondozó Társaság

Turi Katalin
elnök

Aktuális

A Magyar Tehetséggondozó Társaság 2026-os évének kezdete intenzív szakmai és szervezeti aktivitással jellemezhető. Az időszakot egyfelől a korábban meghatározott programok megvalósításának elindítása, valamint a szervezeti működéshez kapcsolódó adminisztratív feladatok végrehajtásai határozták meg.

Az év elején fontos eseménye volt, hogy a Kulturális és Innovációs Minisztérium meghívására Társaságunk pályázatot nyújthatott be a „Hazai és határon túli tehetségsegítő szervezetek működésének támogatása" című konstrukció keretében. A Nemzeti Tehetség Programhoz kapcsolódó pályázat több, egymásra épülő szakmai tevékenységet foglal magába, amely a Társaság szakmai jelenlétének és működésének további erősítésére fókuszál. A pályázat előkészítése koordinált, több szereplőt bevonó munkafolyamat keretében zajlott, amelyben az Elnökség és a Felügyelőbizottság tagjai, valamint a szekcióvezetők egyaránt részt vettek.

- A pályázat szakmai megalapozását szolgálta a 2026. január 28-án megtartott szekcióvezetői értekezlet, amelyen a résztvevők programjavaslatokat fogalmaztak meg a szekciók tevékenységének bővítésére, az aktivitások növelésére és új célcsoportok bevonására.
- Online megbeszélésen a meghívásos pályázat adminisztrációs feladatairól a Matehetsz munkatársai nyújtottak szakmai tájékoztatást.
- A 2026. február 4-i online elnökségi ülésen már a szekcióvezetőkkel egyeztetett műhely programokra, valamint két konferencia megvalósítására figyelemmel a benyújtandó pályázat részleteinek véglegesítése történt meg.

A végleges pályázati dokumentáció benyújtása „Tehetségutak – Megújulás – Tudatosság – Tehetség" címmel, határidőre megtörtént.

Időközben pozitív elbírálásra került a Társaságnak a Bethlen Gábor Alapítványhoz „Helyi és területi hatókörű civil szervezetek egyszerűsített támogatása 2026." című kiírásra benyújtott pályázata is. Ez a szervezet működési célú kiadásainak támogatásához járul hozzá. Mindkét pályázat tartalmáról a folyóirat jelen számában külön összefoglaló olvasható.

Folytatódott a taglétszám bővülése. Az elmúlt időszakban 18 új tag csatlakozott, elsősorban a szakszolgálatok területén dolgozó szakemberek kérték tagfelvételüket. A már meglévő és új szakszolgálati tagokkal együttműködésben körvonalazódik egy új, szakszolgálati fókuszú szekció létrejötte, amely a jövőben új színt jelenthet a tevékenységrendszerünkben.

A szakmai együttműködések terén új kapcsolatépítési folyamat indult el a Doktoranduszok Országos Szövetsége Pszichológiai és Neveléstudományi Osztályával, amely hosszabb távon jelentős szakmai lehetőségeket kínálhat mindkét fél számára. A szervezet működéséről a lapszámban külön ismertető olvasható.

A Magyar Tehetséggondozó Társaság 36. Országos Konferenciájának előkészítése folyamatosan zajlik. A konferenciára 2026. szeptember 18–19-én kerül sor Győrben, a Széchenyi István Egyetemmel együttműködésben. A szervezés jelenlegi szakaszában a helyszíni feltételek biztosításáról szóló egyeztetések, valamint a plenáris és szekcióprogramok tervezése, előkészítése zajlik. A szekciók szervezése céljából Társaságunk felhívást tesz közzé jó gyakorlatok szakmai bemutatására, tapasztalatok megosztására. Ennek részleteiről e lapszámban szintén olvasható részletes tájékoztató. A konferencia jelentkezési felhívásának közzététele 2026 májusában várható, melyről a www.mateh.hu honlapon, valamint e-mailben kapott információ alapján lehet tájékozódni.

A szervezeti működés fejlesztésének, az új arculat kialakításának részeként több egyeztetést követően megkezdődtek a honlap megújítására irányuló munkálatok is, amelyek a Társaság kommunikációs és információs felületeinek korszerűsítését, felhasználóbaráttá tételét szolgálják.

A közeljövő kiemelt szervezeti eseménye az éves Közgyűlés lesz, amelynek időpontja 2026 május közepe. A tervezett

napirend a 2025. évi szakmai és gazdasági beszámolók ismertetése, elfogadása, az Alapszabály módosítása, a 2026. év megvalósult és tervezett programjainak, feladatainak ismertetése. A Közgyűlés konkrét időpontjáról és napirendjéről az információs csatornákon keresztül kap tájékoztatást a tagság.

A fenti folyamatok jól jelzik, hogy a Társaság 2026-ban is aktívan dolgozik céljainak, küldetésének megvalósításán, a szakmai munka fejlesztésén és közösségének bővítésén, megerősítésén. Ebben a munkában továbbra is számít a tagság együttműködő támogatására, javaslataira, segítő közreműködésére.

A szerző
a Magyar Tehetséggondozó Társaság elnöke

„Tehetségutak – Megújulás – Tudatosság – Tehetség” pályázat célrendszere és szakmai keretei

Turi Katalin

Az NTP-TSZMT-M-26-0015 azonosítószámú, „Tehetségutak – Megújulás – Tudatosság – Tehetség” című pályázat a Nemzeti Tehetség Program 2025–2026. évi cselekvési programjához illeszkedve került kidolgozásra.

A pályázati program megvalósítási időszaka
2026. július 1. és 2027. augusztus 31. közé esik.

Az elnyert támogatás összege 15 millió Ft.

A pályázat koncepciója négy, egymással szoros összefüggésben álló pillérre épül. E négy pillér jól átfogja azt a széles tevékenységi kört, amelyet évek, évtizedek óta végez a Magyar Tehetséggondozó Társaság, segíti ezek megújítását és úgy véljük, jól reagál azokra a kihívásokra is, amelyekkel a tehetséggondozó szakma napjainkban szembenéz.
A program alappillérei a következők:

- a szekciók által szervezett országos szakmai programok támogatása,
- hazai és határon túli együttműködésekre épülő konferenciák és szakmai rendezvények szervezése,
- a *Tehetség* című szakfolyóirat megjelentetése,
- a Magyar Tehetséggondozó Társaság tevékenységét bemutató és a tehetséggondozás népszerűsítését szolgáló kiadványok megjelentetése.

A tervezett tevékenységek elsődleges célja az országos hálózatba szerveződő működés további erősítése, valamint olyan szakmai fórumok biztosítása, amelyek támogatják a tehetséggondozó szakemberek munkáját. A program kiemelt figyelmet fordít a helyi kezdeményezések, jó gyakorlatok láthatóvá tételére, valamint az eddig elszigetelten működő tehetségsegítő aktivitások rendszerbe illesztésére.

A pályázat a Társaság alapcéljaihoz illeszkedve *elméleti és módszertani támogatást kíván nyújtani a köznevelési, a szakképzési és a felsőoktatási intézményekben működő, valamint az intézményes kereteken kívül szerveződő tehetséggondozó műhelyek számára.*

A célcsoportok bővítése érdekében a program hangsúlyt helyez a szülők, a tágabb szakmai közeg, valamint a fiatal szakemberek megszólítására. Ez utóbbi különösen fontos a tehetséggondozás területén szükséges szakemberutánpótlás biztosítása szempontjából.

A pályázat tartalmi elemei reflektálnak a tehetséggondozás aktuális szakmai kihívásaira is. Kiemelt szerepet kap az egyéni tehetségfejlesztés támogatása, az MTMI területekhez kapcsolódó programok erősítése, valamint a digitalizáció és a mesterséges intelligencia által kínált lehetőségek pedagógiai hasznosítása.

Az országos rendezvények megszervezésének célja, hogy bemutassák a hazai és nemzetközi tehetséggondozás új irányait, valamint elősegítsék a szakmai tapasztalatok megosztását.

A *Tehetség* szakfolyóirat megújult formában történő megjelentetése szintén ezt a célt szolgálja, lehetőséget teremtve az országos érdeklődésre számot tartó programok, kezdeményezések, jó gyakorlatok széles körű bemutatására, a szakmai diskurzus erősítésére.

A pályázat keretében megjelenő kiadványok a hazai tehetségkutatások eredményeinek és a tehetséggondozás módszertani fejlesztéseinek közvetítését szolgálják.

A program várható eredményeként erősödhet a tehetséggondozó szakemberek közötti szakmai együttműködés, valamint bővül a korszerű, hálózati kommunikációs formák alkalmazása. Mindez hozzájárulhat a tehetségek hatékonyabb fejlesztéséhez és a tehetséggondozás szakmai színvonalának további emeléséhez.

A megvalósítás aktivitásairól a Társaság folyamatos tájékoztatást nyújt a tagságnak és a partnereknek a hagyományos kommunikációs csatornáin, a www.mateh.hu honlapon, a Facebook oldalán és jelen folyóirat hasábjain, valamint a szekciókon keresztül megvalósuló közvetlen kapcsolatok útján.

A program a Nemzeti Tehetség Program keretében, a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatásával valósul meg.

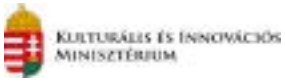

A szerző
a Magyar Tehetséggondozó Társaság elnöke

Újabb siker - Támogatást nyert a Magyar Tehetséggondozó Társaság

Tóth Ilona

Tájékoztatjuk tagjainkat és partnereinket, hogy a Magyar Tehetséggondozó Társaság vissza nem térítendő támogatást nyert a Nemzeti Együttműködési Alap (NEA) „Helyi és területi hatókörű civil szervezetek egyszerűsített támogatása 2026." című pályázati felhívásán.

A pályázat azonosítója: NEAG-KP-1-2026/5-001274
A támogatás összege: 400.000,-Ft

Támogatási időszak: 2026. április 01. – 2027. március 31.

Az elnyert forrás hozzájárul szervezetünk stabil működéséhez, biztosítva a feladatellátáshoz szükséges adminisztratív feltételeket és a könyvelési háttér fenntartását. Ennek köszönhetően továbbra is kiemelt figyelmet fordíthatunk legfontosabb küldetésünkre, a tehetséggondozás szakmai támogatására és programjaink megvalósítására.

A program a Miniszterelnökség támogatásával, a Nemzeti Együttműködési Alap forrásából, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. kezelésében valósul meg.

A szerző
a Magyar Tehetséggondozó Társaság titkára

Tudásmegosztás a tehetséggondozásban
Szekciófelhívás a Magyar Tehetséggondozó Társaság Országos Konferenciájára

A Magyar Tehetséggondozó Társaság 2026. szeptember 18–19-én rendezi meg 36. Országos Konferenciáját Győrben, a Széchenyi István Egyetem közreműködésével.

A konferencia első napján a tehetséggondozás hazai kiemelkedő szakemberei, valamint a házigazda intézmény képviselői osztják meg gondolataikat a résztvevőkkel. A konferencia második napján (szeptember 19-én délelőtt) szekcióműhelyekben szeretnénk lehetőséget biztosítani intézményeknek tehetséggondozó programjaik, jó gyakorlataik bemutatására.

Arra kérjük Önöket, hogy mutassák be saját tehetséggondozó jó gyakorlatukat szakmai közönség előtt is.

Fontosnak tartjuk, hogy a tehetséggondozás ne csak elméleti megközelítésekben, hanem a mindennapi pedagógiai és intézményi gyakorlatok szintjén is láthatóvá váljon. A szekcióműhelyek lehetőséget kínálnak a tapasztalatok megosztására, egymástól tanulásra és szakmai kapcsolatok erősítésére. Külön örömmel várjuk a Győr városában és környékén működő intézmények jelentkezését.

A jelentkezés módja:

- az előadás címének, rövid tartalmi összefoglalójának/absztraktjának (max.1000 karakter), valamint az előadó és az intézmény/szervezet nevének elküldése,
- 15–20 perces előadás vállalása.

Jelentkezésüket kérjük a mttadkor@gmail.com e-mail címre 2026. június 20-ig küldjék el.

Meggyőződésünk, hogy az Önök intézményében zajló tehetséggondozó munka értékes és inspiráló lehet a szakemberek számára.

A korábbi konferenciák programjáról és szekcióiról a www.mateh.hu honlapon tájékozódhatnak.

Köszönjük együttműködésüket, és bízunk benne, hogy elfogadják felkérésünket!

A szervezők
Magyar Tehetséggondozó Társaság
Széchényi István Egyetem

> A tehetség nem mindig ott mutatkozik meg, ahol elsőre keressük.
>
> - Czeizel Endre örökös elnökünk gondolatai nyomán

A korszerű tehetségszemlélet ma már arra is felhívja figyelmünket, hogy a kiemelkedő képességek gyakran sajátos tanulási utak mögött rejtőznek. A pedagógus, a mentor és a támogató közösség szerepe ezért nem csupán a felismerés, hanem az értő odafordulás és a megfelelő fejlesztő környezet megteremtése is.

Tehetséges tanulási zavaros tanulók az iskolában*

Olajos Tímea - Pataky Nóra

Összefoglalás

Az úgynevezett kétszeresen kivételes tanulók a tehetséges személyek speciális csoportját alkotják. Jelen tanulmány célja a tehetséges tanulási zavaros tanulók jellemzőinek, erősségeinek illetve fejlesztendő területeinek bemutatása. E bemutatáson keresztül hívjuk fel a figyelmet azokra a lehetséges pontokra, ahol a fejlesztőpedagógus kapcsolódni tud az iskolai tehetségfejlesztésükhöz. Megbeszéljük az azonosításra vonatkozó ajánlásokat, továbbá az adaptív tantermi technikák és az egyéb intervenciók lehetőségeit. Végül bemutatjuk a tanácsadás, mentorálás, extrakurrikuláris tevékenységek gyakorlati vonatkozásait.
Kulcsszavak: *kétszeres kivételesség, erősségek és gyengeségek, azonosítás, intervenciók*

Abstract

The so called "twice exceptional students" form a special group of talented individuals. The aim of the present study is to present the characteristics, strengths and areas for development of gifted students with learning disabilities. Through this presentation, we draw attention to the possible points where the teacher of special education can relate to their school talent development. We discuss recommendations for identification, as well as options for adaptive classroom techniques and other interventions. Finally, we present the practical aspects of counseling, mentoring and extracurricular activities.
Keywords: *twice exceptionality, strengths and weaknesses, identification, interventions*

BEVEZETÉS

Az elmúlt évtizedekben a tehetségpszichológiai koncepciók jelentős paradigmaváltásokon estek át. A komplexitás növekedésével nem csak egyre több intraperszonális és interperszonális elemet emeltek be a teoretikusok a modellekbe, de azok egyre inkább fejlődésorientáltakká és a sokszínűséget egyre inkább elfogadóbbá váltak. A témakörben mérföldkőnek számító Gagné –féle Megkülönböztető Modell maga is több átdolgozást megélve (Gagné 1985, 2009, 2013) kiválóan illusztrálja a fenti tendenciát. Gagné témánk szempontjából releváns megállapításai szerint a teljesítményben megnyilvánuló tehetség sokféle, adott esetben egymást kompenzáló faktor eredménye lehet - tehát többféle úton, többféle képességre illetve azok többféle kombinációjára épülhet. Modellje Howard Gardner többszörös intelligencia elméletéhez hasonlóan (Gardner, 1983) egyenrangúnak tekinti a szociális, perceptuális, művészi, tanulmányi stb. tehetségterületeket, s e megközelítés lehetővé teszi, hogy sokkal több fiatalt tekintsünk tehetségesnek, mintha csak az intellektuális képességeket tekintenénk kiindulási alapnak (Páskuné Kiss, 2015).

E trendet követve napjainkban a tehetséggondozással és tehetségpszichológiával foglalkozó szakemberek körében általánosan elfogadottá vált az a megközelítés, amely a tehetséget már nem egyszerűen fejlődési szemléletbe ágyazottan értelmezi, hanem azon belül is egy speciális nevelési igénnyel járó sajátos aszinkron fejlődésnek tekinti:*„A tehetség aszinkron fejlődés, melyben a fejlett kognitív képességek és a megnövekedett intenzitás kombinálódik, olyan belső tapasztalásokat és tudatosságot létrehozva, mely minőségében különbözik az átlagtól. Ez az aszinkrónia együtt nő az intellektuális kapacitással. A tehetségesek egyedülállósága különösen sérülékennyé teszi őket, és a nevelés, az oktatás a tanácsadás területén változtatásokat tesz szükségessé az optimális fejlődés érdekében.*"
(Silverman, 1997, 39. o.)

Az aszinkrónia mértéke és megjelenési formája rendkívül gazdag, olyannyira, hogy egyes szerzők aszinkróniákról beszélnek a jelenség kapcsán. A tehetség szakirodalom két kiemelt csoportra fókuszál, mint az aszinkron fejlődés legkirívóbb eseteire: az egyik az extrém mértékben tehetségesek csoportja, a másik pedig az úgynevezett kétszeresen kivételes („2e" „twice exceptional") tanulók csoportja (Olajos, 2020). Ez utóbbi tanulói csoportról szólunk tanulmányunk további gondolati egységeiben.

KÉTSZERESEN KIVÉTELES TANULÓK

Luna 2010-es tanulmányában (idézi: Harmatiné Olajos, 2014, 12. o.) átfogó módon határozza meg a kétszeresen kivételes tanuló fogalmát. Definíciójának központi gondolatata a tehetség és egy fennálló deficit találkozásának sajátos együttállása: *„Egy vagy több területen (akadémikus, intellektuális képességek, kreativitás, vezetői képességek, vizuális- vagy előadóművészetek) tehetségesként azonosított tanulók, akiknél egy vagy több diagnosztizálható (de nem feltétlenül diagnosztizált) állapot, úgymint tanulási zavar, a lelki egészség problémája, neurológiai rendellenesség, fizikai hátrány; vagy a kronológiai és a mentális életkor eltéréséből fakadó aszinkrónia is fennáll, mely gátolhatja az életben való boldogulást/előrehaladást."* E definíció is érzékelteti a tehetségmodellek korábban említett egyre összetettebbé válását illetve a diverzitás, az atipikus fejlődési utak egyre elfogadottabbá válását a nemzetközi tehetséggondozás gyakorlatában. Ennek ellenére azon tanulók, akik speciális szükségletei az egyszerre fennálló kiemelkedő képességeikből és tanulási problémáikból erednek, gyakran félrediagnosztizáltnak illetve alulellátottnak mondhatók. Ennek oka, hogy a kétszeres kivételesség különböző variációkban fordulhat elő, attól függően, hogy a tehetség és az adott, kihívást jelentő állapot hogyan viszonyul egymáshoz. Három lehetőség fordul elő:

1. A tanuló kiemelkedő intellektuális képességei miatt nem, vagy csak nagyon kevéssé nyilvánul meg például a fennálló zavar, úgyis fogalmazhatunk, hogy maszkolódik. A tehetségfejlesztő programokba bekerülhet, de speciális problémája ellátatlan marad, ennek hiányában pedig nem

* *A tanulmány eredeti változata megjelent: Olajos Tímea – Pataky Nóra: Tehetséges tanulási zavaros tanulók az iskolában, Fejlesztő Pedagógia, 2021, 32. évf. 1–2. szám, 117–124. Másodközlés a kiadó és szerzők engedélyével.*

tudja maximálisan kiaknázni saját potenciáljait.
2. A két állapot kölcsönösen elfedi egymást, így sem tehetségesnek, sem problémásnak nem látjuk a diákot. Mivel látszólag semmiféle problémával sem küzd, teljesítménye sem kiugró, általában külön figyelem nem irányul rá, így valójában mindkét vonatkozásban ellátatlan marad. Gyakori, hogy az iskolarendszerből kikerülve, felnőttkorban mint „későn érő" tehetség lepi meg volt tanárait.
3. A kreativitást, a különböző tehetségjegyeket elfedi a tanulónál fennálló hiperaktivitás vagy a depresszió, illetve egyéb diagnosztizált állapot. Ez utóbbiakat - szerencsés esetben - valamilyen terápiás ellátás keretében kezelik, de a tanuló nem kerül be az iskolai tehetségprogramba. Fejlesztése alapvetően a gyengeségek korrigálására vagy kompenzálására fókuszál. (Olajos, 2020)

A TEHETSÉGES TANULÁSI ZAVAROS TANULÓK JELLEMZŐI

A tehetséges tanulási zavarral küzdő tanulók jelentik a kétszeresen kivételes tanulók legnagyobb csoportját (Ralabate, 2006). Az erősségek és gyengeségek olyan sajátos mintázatát mutatják, melyben gyakran egyedi módon keverednek a tehetségre jellemző és a tanulási zavarra jellemző sajátosságok Így viselkedésük, iskolai teljesítményük sokszor ellentmondásos, nehezen értelmezhető – akár saját maguk számára is.

Lényeges vonása ezeknek a gyerekeknek, hogy képességeik és teljesítményeik között nagy eltérés tapasztalható, és ennek a diszkrepanciának az oka a központi idegrendszer gyakran neurológiailag nem is diagnosztizálható működészavara, amely az információfeldolgozás valamely területén különböző mértékű és fajtájú képességcsökkenéshez vezet (Yewchuk, 1986 idézi: Gyarmathy, 2000). Hughes (Hughes1995, idézi: Newman és Zupko, 2006) paradoxonokról beszél e csoport kapcsán. A tanuló egyszerre gyenge memóriával és kiváló felfogóképességgel rendelkezhet; figyelme könnyen eltérül a mechanikus bevésésen alapuló és rutin feladatokban, ám preferálja a komplex, kihívást jelentő feladatokat. Gyengén teljesít az írás, olvasás és betűzési képességek terén, miközben kiváló a szóbeli kifejezőkészsége. Az őt érdeklő feladatokra, témákra képes hosszan, elmélyülten tud koncentrálni, ugyanakkor a számára érdektelen feladatok végzésében figyelmetlen. Fejlett a problémamegoldó képessége, a szervezési készsége viszont gyenge. Kiváló felfogóképessége mellett gondot jelent számára a mechanikus bevésést kívánó feladatok teljesítése, a részletekre való odafigyelés. Az egyéni mintázat mellett azonban mégis tapasztalhatók a tehetség manifesztálódását támogató jellemzők. A tehetséges tanulási zavaros gyermek főbb erősségei a következők:

- A számukra értelmes, jelentőséggel bíró feladatok iránt erős a feladatelkötelezettségük.
- Absztrakt gondolkodást kívánó feladatokban kiválóak, remek problémamegoldók.
- Magas fokú kreativitás és produktivitás jellemzi őket, különösen az érdeklődési területükön.
- Távoli dolgok közötti kapcsolatokat, összefüggéseket kiválóan meglátnak.
- Fejlett kritikai érzékkel rendelkeznek, kiválóak az érvelésben.
- Speciális (művészi, zenei, műszaki) beállítódás, sokszínű (gyakran tantárgyaktól független) érdeklődéssel rendelkeznek.
- Holisztikus látás/gondolkodásmód, egyidejű vizuális információk kiváló feldolgozása.

Davis és Marshall (2000) diszlexiás tehetségesek pozitív jellemzőiként a szavak helyett képekben való gondolkodást, az élénk imaginációkat jelöli meg. Kiemelik, a képekben történő gondolkodás sokkal gyorsabb, mint a szavak segítségével történő, így gyorsabb problémamegoldást tesz lehetővé. A képekben gondolkodó szó szerint látja a megoldást, de sok esetben nincs tudtában, hogyan is jutott el a helyes válaszig – így gyakran intuitív gondolkodónak tartják. Gondolkodási folyamata nem szekvenciális, lineáris jellegű. A képekben való gondolkodás a tehetséges diszlexiások esetében háromdimenziós virtuális képi valóság megteremtését is eredményezheti. E képesség rendkívüli mentális mutatványokat eredményezhet, de zavaró is lehet az egyén számára. További probléma, hogy a fantáziaképek bevillanása nehézzé teheti a valóság és a fikció megkülönböztetését is.

A tehetséges tanulási zavaros tanulók tanulási jellemzői

A tehetséges tanulási zavaros tanulók társaiktól eltérő módon tanulnak. Sokkal inkább használnak holisztikus, mintsem analitikus szekvenciális tanulási stratégiákat. Jellemzően „mindent vagy semmit" elvet követi a tanulási folyamatuk, gyakran élnek át az intuitív gondolkodásra jellemző „aha" élményt. A szekvenciális gondolkodási készségeket egyfajta biztonsági rendszerként/tartalékként használják, s csak akkor vetik be, ha egy elképzelést, fogalmat nem képesek megragadni az általuk preferált információkezelési módon. E tanulók gyakran saját program alapján haladnak a tananyag induktív feldolgozásában, s ennek során orientáló kérdéseket generálnak, melyek támpontként szolgálnak számukra az információk szintetizálásához. A mechanikus bevésésre építő tanítási metódusok náluk nem bizonyulnak hatékonynak. (Munro, 2002)

Általánosan jellemző, hogy tehetséges tanulási zavaros tanulók integratív képességei (absztrakt és holisztikus gondolkodás, konceptualizáció) erősebbek, mint a diszperzív képességeik (emlékezet, izolált tények használata). Az iskolai teljesítményük nagy szórást mutat. Egyes tantárgyakból kiemelkedően jó eredmények mellett más tárgyakból konzekvensen igen szerény eredményeket mutatnak. Az inkonzisztens tanulási eredményeket mutató kétszeresen kivételes diákoknál - így a tehetséges tanulási zavaros tanulók esetén is - leginkább az elégtelen mértékű erőfeszítéssel magyarázzák a teljesítmény hullámzását a pedagógusok. A jelenség valódi megértésének hiányában átélt tanulói frusztráció könnyen érzelmi és/vagy viselkedéses problémákhoz vezethet, tehát azt mondhatjuk, hogy veszélyeztetettnek számítanak e csoport tanulói. (Harmatiné Olajos, 2013)

A TANULÁSI ZAVAROS TANULÓK TEHETSÉGGONDOZÁSÁNAK KÉRDÉSEI

A fejlesztőpedagógus szakirányú továbbképzés képzési és kimeneti követelményei között a képzés során elsa-

játítandó kompetenciák, illetve az elvárt szakmai hozzáállás és feladatok között tartalmazza a következőket „*A fejlesztőpedagógus speciális elméleti és módszertani felkészültsége révén hatékonyan elősegíti az alapkészségek elsajátítását a készségek, képesség fejlesztését a lassúbb érési tempójú és a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekeknél, egyben szerepet vállal a tehetségek felismerésében és gondozásában*".[1] A fejlesztő pedagógia és a tehetséggondozás lehetséges kapcsolódási pontjainak keresésekor érdemes abból a konceptuális alapból kiindulni, miszerint a komplex iskolai tehetséggondozó programok négy alappillérre épülnek (Balogh, 2016). Ezek a következők:

- A tehetséges tanuló erős oldalának támogatása
- A tehetséges gyermek gyenge oldalának fejlesztése
- Légkörjavítás, az alulteljesítés kialakulásának megelőzése
- Rekreáció, lazítás, a feltöltődés biztosítása

A második ponthoz – azaz a gyenge oldalhoz tartozik az esetleges kiegyensúlyozatlan tehetségprofil, a tanulási és munkamódszerek elégtelen vagy inadekvát volta, a tehetséges fiatal motiválatlansága, a kreativitás fejletlensége, illetve az adott személyiségből fakadó általános problémák is ide sorolhatók (pl. az énkép és önértékelés problémái, perfekcionizmus, szenzitivitás). Mint látható, a fejlesztőpedagógus szakember az iskolai tehetséggondozás során a gyenge oldal fejlesztésének számos aspektusához kapcsolódhat általában is – tanulmányunk azonban a címben feltüntetett tanulói csoportra fókuszálva igyekszik a kérdéskört célirányosan körbejárni.

Az azonosítási folyamatra vonatkozó ajánlások

A tehetséges tanulási zavaros tanulók azonosításának folyamata igen komplex, mivel a felmérésnél mindkét kondíciót figyelembe kell venni. E ponton a fejlesztőpedagógus tehetséggel és a tanulási zavarokkal kapcsolatos szakmai ismeretei nagyon sokat segíthetnek. A következő ajánlásokat e speciális csoporttal foglalkozó gyakorló szakemberek alapján, (Munro 2002, Ralabate 2006) munkája nyomán ajánljuk az olvasó figyelmébe:

- Minél több forrásból szerezzünk adatokat a tehetségprogramba való azonosításhoz, így intelligencia és teljesítménytesztek eredményeit, tanári véleményeket, kreativitás tesztek eredményeit, tanulói interjúk információit, családi és kortársi ajánlásokat egyaránt vegyük figyelembe.
- Kerüljük el, hogy a tesztek részpróbáinak eredményeit egyetlen össszesített pontszámmá konvertáljuk. A végső pontszám a kiegyensúlyozatlan profil miatt általában alacsonyabb pontszámként jelenik meg, és egyben el is fedi a tanuló személyes erősségeit – így nem kerül be a tehetségprogramból az illető tanuló. A skálákon belüli magas pontszámkülönbségek szintén gyakori jellegzetessége a tehetséges tanulási zavarokkal küzdő gyerekek WISC-R eredményének. A verbális és praktikus próbák összpontszáma között akár tizenöt pontnyi különbség is lehet. Silverman (1989) szerint a szekvenciális és a szimultán feldolgozást kívánó altesztekben tipikusan nagy különbségek jelentkeznek. Gyarmathy (2000) saját vizsgálatai alapján az eredmények azt mutatják, hogy a Számismétlés altesztben elért alacsonypontszám, különösen, ha a fordított sorrendben történő számsor ismétlése nagyon gyenge, igen jól jelzi a tanulási zavart. A tehetséget, kiemelkedő gondolkodási képességet a Közös jegy próba jelezheti. A két megállapítás és a vizsgálati eredmények alapján a Számismétlés és Közös jegyek altesztek közötti nagy, legalább 3 pontos különbség jellemző a kiemelkedő képességű, de tanulási zavarokkal küzdő gyermekekre.
- E tanulók számára érdemes csökkenteni a tehetséggondozó programba való bekerülés alsó ponthatárát.
- A standardizált teszteken elvárt teljesítményt vessük össze a tanuló tantermi teljesítményével.
- Formális és informális információkat egyaránt használjunk a tanulóval kapcsolatban. A tanuló iskolán kívüli teljesítményéről, erősségeiről érdeklődési köréről konzultáljunk a családjával. Silverman (1989) megállapítása szerint szabadidejükben erősen motiváltak tevékenységeikben, s érdeklődési területükön, hobbijukban igen kreatívak.
- (A diagnosztizálás módszertani kérdéseiről bővebben: Harmatiné Olajos, 2013)

Javasolt tanítási stratégiák és adaptív technikák

Számos ajánlást, sikert serkentő tényezőt fogalmaztak meg a tehetséges tanulási zavaros tanulók tantermi oktatásával kapcsolatban (bővebben: Harmatiné Olajos, 2013). A fejlesztő pedagógus a tanulási zavaros tehetséggel való foglalkozás során hangsúlyozottan képviselheti e szakmai javaslatokat, és ajánlott technikákat. Fontos kiemelni, hogy a tehetséges tanulási zavaros diákok az oktatás és nevelés során is megkülönböztetett figyelmet és speciális bánásmódot kívánnak, olyat, mely különbözik a tanulási zavaros tanulók hagyományos oktatási stratégiáitól is (McCoach és munkatársai 2001). Ilyen oktatási stratégia az, amikor a figyelem a tehetség fejlődésére, az erősségekre irányul. A témában végzett kutatások azt igazolták ugyanis, hogy a kiemelkedő adottságok helyett a gyengeségekre való koncentrálás alacsony önértékeléshez, motivációhiányhoz valamint depresszióhoz és stresszhez vezet. Így tehát, az olyan stimuláló gazdagító tevékenységekben való részvétel, mely az absztrakt gondolkodást és kreativitást mozgósítja igen ajánlott e tanulók számára. További, nem szokványos alapelv a kompenzációs stratégiák támogatását jelenti. A terápiák a legtöbb esetben a tanuló gyengeségeit teljes mértékben nem tudják megszüntetni, ezért el kell fogadni, hogy a javulás ellenére is maradnak problémák/maradványtünetek. Winebrenner (2003) e tanulói csoport oktatásánál a következőket emeli ki:

- Sokan közülük globális kognitív stílussal rendelkeznek és a vizuális, taktilis-kinesztetikus információfeldolgozást preferálják a tanulás során. Képek, ábrák, filmek, diagramok, cselekvéssel összekötött tapasztalati tanulás a javasolt az esetükben
- Számukra először a teljes képet mutassuk be, s csak ezután térjünk rá a részletekre. Minden olyan komplex tanulási stratégia megfelelő lehet, mely

tartalmazza az SQ3R módszer „Áttekintés" és „Kérdezés" elemeit (lásd bővebben: Tánczos, 2006).
- Tanítsuk meg őket reális, rövid távú célok kitűzésére, s mind az otthoni, mind a tantermi feladatvégzés során az adott feladattal eltöltött idő elvárt mennyiségét, semmint a megoldott feladatok számát írjuk elő.
- Kiemelten fontos a korábban tanultak és az új információk összekötésére való képességük kialakítása. Mivel alapvetően vizuális típusok, ahhoz, hogy a mintázatokat és kapcsolatokat lássák, asszimilálniuk kell az új információt. Grafikus szervezők, idővonalak, fogalmi térképek - de akár az elmetérkép, mind map - alkalmas eszköz arra, hogy a szavakat képi információkká sűrítsék. (Az elmetérképről bővebben: Gyarmathy, 2001)
- A tanulási tevékenységbe vonjuk be a lehető legtöbb érzékleti csatornát. Az éneklés, kántálás, rigmusok, reppelés alkalmazása sok tanuló számára könnyíti meg a tanulási folyamatot.
- Hasznos lehet olyan kompenzációs technikák megismertetése is, mely a két agyfélteke aktivizálása, harmonikus együttműködése érdekében speciális kineziológiai gyakorlatokat alkalmaz. Ilyen a Paul Dennison nevéhez köthető „Brain Gym" azaz „Agytorna". (Magyarul bővebben: Dennison, 2009)
- Bátorítsuk és pozitív megerősítéssel ismerjük el a tanuló kihívást jelentő feladatok esetén tett erőfeszítéseit. Kiemelten fontos e téren az érzelmi támogatás, illetve annak a közvetítése, hogy ezen tanulók is sikeresek lehetnek (Bornot és McEachern, 2001).

Intervenciós lehetőségek

Mentorálás

A mentorálás kognitív fejlődésre, szociális és érzelmi szférára, identitásfejlődére gyakorolt általános pozitív hatása (Nagy, 2014) mellett számos speciális előnye, hozadéka van a fejlesztőpedagógusi mentorálásnak. E kétszemélyes helyzetekben a mentor ugyanis meg tudja tenni, hogy a tehetséges tanulási zavaros diákot számára érdekes téma választásában segítse, illetve, hogy az iskolai sikerességhez szükséges képességeket fejlessze. Rendszeres heti találkozások alkalmával a mentor a tanulmányok terén is tanácsokkal láthatja el tanítványát. A tehetséges tanulási zavaros tanuló tanulási jellemzőit ismerve fejlesztheti annak metakognitív készségeit, javaslatokat tehet az önszabályozó tanulás illetve a tanulási stratégiák terén a hatékonyság növelésére. Megtaníthatja, hogyan fejlesszen ki az adott tanuló egy eredményre vezető személyes tanulási szisztémát (Newman és Zupko, 2006).

Ezen túlmenően megadhatja a szükséges érzelmi támogatást is, melyre az érzelmi sebezhetőség és a fokozott tudatosság egyidejű fennállása miatt szükség van. Egy mentor programban való részvétel azonban lehetőséget ad a tehetséges tanulási zavaros tanulónak arra is, hogy megcsillanthassa, mi is az, amiben igazán kiemelkedő. Mindezzel a mentor katalizálhatja a tanuló személyiségfejlődését, növelheti önbizalmát és motivációját (Shevitz és munkatársai, 2003). A mentorálás további pozitívuma az, hogy a mentori tevékenység végzése közben maga a mentor szerepmodellként funkcionál, lehetőséget ad a szociális tanulásra (Brody és Mills, 1997). A szociális tanulás további hasznos formája lehet az is, ha a mentor közvetítésével a tehetséges tanulási zavaros tanuló megismerhet olyan sikeres felnőtteket, akik maguk is kétszeresen kivételesnek számítanak (Silverman, 1989). A jövőkép kidolgozásában, az aspirációk kimunkálásában ugyanis nagy segítség lehet egy olyan személy, aki eredményesen megbirkózott a kihívásokkal.

A mentor mindezeken túlmenően támogathatja tehetséges tanulási zavaros mentoráltjának művészeti tevékenységekbe és egyéb extrakurrikuláris tevékenységekbe való bekapcsolódását is. Ez utóbbiak ugyanis jelentősen elősegítik a tehetséges tanulási zavaros tanulók társas, érzelmi és egyéb szükségleteinek kielégülését. A művészetek például kreatív jellegükből adódóan teret adnak az önkifejezésre, s ez különösen a visszahúzódó, kortársai között izolált tanulók esetén lehet kiemelt jelentőségű. A művészi tevékenység ezen túlmenően célorientált jellegű, szimbolikus természetéből fakadóan lehetőséget ad az évek alatt felgyűlt fájdalmas érzelmek ventillálására is. A tehetséges tanulási zavaros tanulók sport – és hobbi tevékenységekben való részvétele gyakran áttételesen fejleszt olyan képességeket, melyek elengedhetetlenek az iskolai teljesítményhez (Bornot és McEachern, 2001), így mindenképpen érdemes az ezekbe való bekapcsolódást elősegíteni.

A fejlesztőpedagógus úgynevezett „minőségi gazdagítás"-on alapuló egyéni fejlesztési tervet állíthat össze, melyet az adott intézmény egyéni tehetségfejlesztő programjához, továbbá adott tanulóra vonatkozó rövid távú tehetségfejlesztési tervhez (Balogh, 2016) egyaránt érdemes illeszteni. A minőségi gazdagítás alapelvei között szereplő elemek közül számos (a hagyományos tanulási tapasztalatok bővítése, nem pedig magának a tananyagnak a mennyiségi növelése, a tanultak gyakorlati feladatmegoldásban való felhasználása, a belső összefüggésekre épülő tanulás stb.) teljesen adekvát a tehetséges tanulási zavaros tanulók esetén. Az egyéni tehetségfejlesztő programok kidolgozásának lépéseiről továbbá alapelveiről, módszertani vonatkozásairól bővebben olvashatunk „Az egyéni tehetségfejlesztő programok alapjai" című kiadványban (Balogh, 2016).

Tanácsadás

Az iskolai tanácsadó programok is jelentős szerepet kaphatnak a tehetséges tanulási zavaros tanulók negatív iskolai tapasztalatainak feldolgozásában, illetve megelőzésében. A fejlesztőpedagógus ezen a ponton is bekapcsolódhat a helyi tehetséggondozó programba. A saját állapot tisztánlátása, a személyes erősségek és gyenge pontok tudatosítása növeli az iskolai eredményességet, s elősegíti a jövőre, pályaválasztásra vonatkozó adekvát döntések meghozatalát is. A reális célkitűzés, a személyes korlátok elfogadásának tanítása és támogatása, az erőfeszítések elismerése mellett a tanácsadó segíthet a saját érzelmek monitorozásában is.

Reis és Colbert (2004) tanulmányában már felnőtt, egyetemista tehetséges tanulási zavaros tanulók és szüleik iskolai élményeit feltáró interjúk segítségével a következő

fájdalmas emlékeket azonosította:

- Ismétlődő büntetések az iskolai munka nem időben történő befejezése miatt.
- Évismétlés, illetve olyan iskolai osztályokban való elhelyezés, melyekben a tanulók nagy része fejlődésbeli elmaradást mutatott.
- Gyakori kritika, büntetés, a keményebb munkára való felszólítás.
- Lustának, retardáltnak minősítés.
- Ellentmondó üzenetek a képességekről.
- Általános iskolában kezdődő, és megmaradó kortárskapcsolati problémák.
- Csúfolás zaklatás.
- Kevés barát, társas elszigeteltség.

Munro (2002) az alacsony reziliencia szintet, a kedvezőtlen énképet, az észlelt énhatékonyság alacsony szintjét, a nagyfokú szorongást és frusztrációt emeli ki problématerületként. Továbbá felhívja a figyelmet arra a tényre is, hogy e tanulók gyakran diffúz identitással és gyenge coping stratégiákkal bírnak. Reis és Colbert (2004) szerint egy olyan iskolai tanácsadó, aki tantermi megfigyeléseket tud végezni, továbbá akinek lehetősége van arra is, hogy tanárokkal és szülőkkel egyaránt interjúkat készítsen, megfelelően tudja dokumentálni az esetleges problémás viselkedés előfordulásának körülményeit. A strukturált megfigyelések során arra is sok esetben lehetősége nyílik egy tanácsadónak, hogy felmérje, vajon az osztálytermi interakciók hogyan alakítják az adott tanuló más tanulókhoz való viszonyulását. A fentieken túlmenően pedig arról is információkat gyűjthet, hogy az adott tehetséges tanulási zavaros tanuló mutatja–e az alacsony önértékelés, kisebbségi érzés, vagy esetleg a tanult tehetetlenség karakterisztikumait.

Módszertani szempontból mind az egyéni, mind a csoportos tanácsadás jótékony hatásairól beszámol a szakirodalom. A csoportos forma lehetőséget ad arra, hogy a tanulók megtapasztalhassák, társaik hogyan boldogulnak. Ötleteket és tapasztalatokat oszthatnak meg egymással, s egyben a társas támogatottság élményét is átélhetik. Ugyanakkor lehetnek olyan speciális problémák is, melyek egyéni tanácsadást igényelnek.

Célcsoportot tekintve a szülők számára is érdemes tanácsadást tartani, hiszen sokszor számukra sem érthetőek gyermekük jellemzői. Nem ritkán maguk is segítséget, támogatást igényelnek. Ók maguk is érzékelik gyermekük iskolai teljesítménye és a képességei közötti diszkrepanciát, s válaszokat illetve tanácsokat igényelnek arra nézve, hogyan is tudnák segíteni gyermekük tanulását. A tanárokhoz hasonlóan gyakran nehezen kommunikálható, zavarosnak tűnő elvárásokat támasztanak gyermekük felé, melyek a tehetség miatt egyrészt magasak, másrészt a tanulási zavar miatt alacsonyak (King,2005). A szülőkkel konzultálva korrekt információk adhatók a diagnózisról, támpontok kínálhatók esetleges nevelési kérdésekben is. Végül – de nem utolsó sorban - fontos feladat lehet a szülő - gyermek - iskola interakciós háromszögben felmerülő feszültségek oldása, és tanuló személyes fejlődését támogató megfelelő érzelmi válaszok serkentése (Bornot és McEachern, 2001).

ÖSSZEFOGLALÁS

A tehetséges tanulási zavaros tanulók oktatása, tehetséggondozása kihívást jelentő feladatnak számít. E feladaton belül az egyik legnagyobb kockázatot jelentő elem a tehetség fel nem ismerése, illetve e tanulói csoport sajátos szükségleteinek ellátatlan/részben ellátott volta. A fejlesztőpedagógus szakember speciális képzettsége révén mind a tehetséggondozás, mind a tanulási nehézségek terén jártas, így rálátással bír e komplex kérdéskörre. A témakörben szerzett tudása értékes eleme lehet az iskolai tehetségbeválogatási folyamatnak. Elősegítheti adaptív tantermi tanítási stratégiák és technikák alkalmazását, továbbá tanulásmódszertani kérdésekben is fontos segítséget tud adni mind a tanulók, mind pedig szüleik számára. Mentorként illetve tanácsadói szerepkörben pedig lehetősége nyílik az erősségek és gyenge pontok mentén támogatni a tehetségfejlődési folyamatot. Mindezzel jelentősen növelhető az esélye annak, hogy a tehetséges tanulási zavaros tanulók kiteljesíthessék a bennük rejlő potenciálokat.

IRODALOM

Balogh, L. (2016). Az egyéni képességfejlesztő programok alapjai. Debrecen: Didakt Kiadó.

Bornot, J.& McEachern, A. G.(2001). Gifted Students with Learning Disabilities: Implications and Strategies for School Counselors. Professional School Counseling. 5.

Brody, L. E., & Mills, C. J. (1997). Gifted Children with Learning Disabilities: A Review of the Issues. Journal of Learning Disabilities, 30(3), 282–296. https://doi.org/10.1177/002221949703000304

Davis, R.,D. & Marshall, M. 2000. Dyslexia and the seeds of Genius. In: Kay, K. (Ed.): Uniquely Gifted: Identifyng and Meeting the Needs of the Twice-exceptional Student, (173-180). Gilsum, NH: Avocus Publishing Inc.

Dennison, P. E, & Dennison, G. E. (2009). Észkapcsoló agytorna. Budapest: Agykontroll Kft.

Gagné, F. (1985). Giftedness and talent: Reexamining a reexamination of the definitions. Gifted Child Quarterly, 29, 103–112.

Gagné, F. (2009). Building gifts into talents: Detailed overview of the DMGT 2.0. In B. MacFarlane & T. Stambaught (Eds.). Leading change in gifted education: the festschrift of Dr. Joyce VanTassel-Baska (pp. 61–80). Waco, TX: Prufrock Press.

Gagné, F. (2013). The DMGT: Changes Within, Beneath, and Beyond. Talent Development & Excellence (5)1, 5-19.

Gardner, H. (1983). Frames of mind: The theory of multiple intelligences. New York, NY:Basic Books

Gyarmathy, É. (2000). Tanulási zavarok, átlagon felüli intelligencia és a MAWI-GY. Pszichológia, 20(3) 243-270.

Gyarmathy, É. (2001). Gondolatok térképe. TaníTani, 18-19. 108-115.

Harmatiné Olajos, T. (2013). Tehetség, alulteljesítés és tanulási zavar. Debrecen: Didakt Kiadó.

Harmatiné Olajos, T. (2014). Kétszeresen kivételes tanulók. In Harmatiné Olajos Tímea, K. Nagy Emese, Pataky Nóra (szerk.), A kétszeresen kivételes tanulók tehetséggondozása (11-66). Budapest: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.

Hughes, C. E. (1995). Language arts instruction for gifted/LD students. Paper. Paper presented at the National Association for Gifted Children Conference, Tampa, FL.

King, E. W. (2005). Addressing the social and emotional needs of twice-exceptional students. Teaching Exceptional Children, 38(1), 16-20.

McCoach, D. B., Kehle, T. J., Bray, M. A., & Siegle, D. (2001). Best practices in the identification of gifted students with learning disabilities. Psychology in the Schools, 38(5) 403-411. https://doi.

org/10.1002/pits.1029
Munro, J. (2002). Understanding & Identifying Gifted Learning Disabled Students. Australian Journal of Learning Disabilities, 7(2), 20–30.
Nagy, T.(2014). A mentor szerepe a tehetséggondozásban. In Dávid Mária, Gefferth Éva, Nagy Tamás, Tamás Márta (szerk.): Mentorálás a tehetséggondozásban. Budapest: Magyar tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.
Newman, J. L., Zupko, S. L. (2006). TALENTed and Type III: An effective learning strategy for gifted students who are learning disabled. TEACHING Exceptional Children Plus, 2(5) Article 4. Letöltve: 2011. 02.21. http://escholarship.bc.edu/education/tecplus/vol2iss5/art4.
King, E. W. (2005). Addressing the Social and Emotional Needs of Twice-Exceptional Students. TEACHING Exceptional Children, 38(1), 16–21. https://doi.org/10.1177/004005990503800111
Luna, T. (2010): Twice-Exceptional: Students with both gifts and challanges or disabilities. Idaho State Department of Education.
Olajos, T. (2020). A tehetségígéretek fejlődésének általános jellemzői, kiemelten az alulteljesítő és speciális bánásmódot igénylő más tehetségesek fejlődésének sajátossága. In Bajor P., Balogh, L., Bucsi Szabó Zs., Polokai, M.,Révész, Gy. (szerk.): A tehetség kézikönyve. Budapest: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 186-209.
Páskuné Kiss, J. (2015). A tehetség definíciói, fajtái –pszichológiai perspektívák. In Czeizel E., Páskuné Kiss J: A tehetség definíciói, fajtái (33-73). Debrecen: Didakt Kiadó.
Ralabate, P.(2006). The Twice-exceptional Dilemma. Washington, D C: National Education Association
Reis, S. M.& Colbert, R. (2004). Counseling Needs of Academic Talented Student with Learning Disabilities. Professional School Counseling Journal, 8(2),156- 167.
Silverman, L. K. (1997). The Construct of Asynchronous Development. Peabody Journal of Education. 72(3-4) 36-58. https://doi.org/10.1080/0161956X.1997.9681865
Silverman, L. K. (1989). Invisible gifts, invisible handicaps. Special Issue: Giftedstudents with disabilities. Roeper Review, 12(1) 37-42. https://doi.org/10.1080/02783198909553228
Shevitz, B., Weinfeld, R., Jeweler, S.& Barnes-Robinson, L. (2003). Mentoring Empowers Gifted/Learning Disabled Students to Soar! Roeper Review. 26(1) 37-40.
Tánczos, J. (2006). Baj van a tanulással. Módszerek a tanulási zavarok korrigálásához. Debrecen:Pedellus Kiadó
Yewchuk, C. R. (1986). Gifted/learning disabled childrem: Problem of assessment. In: (Eds.) Cropley, Urban, Wagner & Wieczerkowsky: Giftedness: A Continuing Worldwide Challenge. New York: Trillum Press, 40-48.
Winebrenner, S (2003). Teaching Strategies for Twice-Exceptional Students. Intervention in School and Clinic, 38(3), 131-137. https://doi.org/10.1177/10534512030380030101
[1] : ELTE Képzési Program, IV. Kötet, Szakirányú Továbbképzések. Online Dokumentum https://www.elte.hu/dstore/document/177/KPR_IV_SZAKIRANYU.pdf
Olajos Tímea – Pataky Nóra: Tehetséges tanulási zavaros tanulók az iskolában Megjelent: Fejlesztő Pedagógia, 2021, 32. évf. 1–2. szám, 117–124.

A Szerzők

Dr. habil. Olajos Tímea *tanszékvezető egyetemi docens*
intézetigazgató helyettes
Debreceni Egyetem BTK Pszichológiai Intézet
Dr. Pataky Nóra *egyetemi adjunktus*
Debreceni Egyetem BTK Pszichológiai Intézet

A Miskolci Egyetem „tehetség szakvizsga” képzésének jelentősége a régió tehetséggondozásában („TEHETSÉG: Előnyök és Hátrányok Metszéspontján”)

K. Nagy Emese – Lubinszki Mária - Sarka Ferenc

Absztrakt

A beszámoló célja a Miskolci Egyetemen folyó tehetséggondozás–tehetségfejlesztés szakirányú pedagógus szakvizsga képzés létrejöttének, tartalmának és működésének hiteles dokumentálása, valamint annak bemutatása, hogy a képzés milyen szakmai, intézményi és regionális hatásokat gyakorolt az északkelet-magyarországi tehetséggondozás gyakorlatára. A dokumentum rögzíti a képzés szakmai koncepcióját és felépítését, a hallgatók által megszerzett tudást és kompetenciákat, a végzettek intézményi és hálózati szintű tovább hatását, valamint azokat a jó gyakorlatokat és együttműködéseket, amelyek a képzés nyomán jöttek létre. A beszámoló egyben szakmai számvetés és emlékez-tető, amely alapul szolgálhat intézményi tervezéshez, archiváláshoz, pályázati és akkreditációs dokumentációhoz, illetve a tehetséggondozás további fejlesztéséhez a régióban.
Kulcsszavak*: továbbképzés, pedagógus szakvizsga, tehetségazonosítás, tehetséggondozás – tehetségfejlesztés, tehetségprofil, interaktivitás, rendszerszintű gondolkodás, rendszerszemlélet, komplex fejlesztés.*

Bevezetés

1993-ban a Miskolci Egyetem Tanácsa döntött a Bölcsészettudományi Intézet létrehozásáról. Trencsényi László (2008) írja *„A kar-, illetve intézetalapítás izgalmában megértették az alapítók, hogy piacképes bölcsészértelmiséget, s a működésre elegendő normatívát a tanárképzés megindításával tudnak képezni.”* Ugrai János (2012) *„Nem titkolt, s igazán senki által nem vitatott célja volt ennek az intézményi stratégiának, hogy a rendszerváltás egyértelműen legnagyobb vesztesének bizonyuló északkeleti térség egy sokszínű, mind több tudományterületen színvonalas felkészülést biztosító egyetem segítségével lábaljon ki nehéz helyzetéből”*

Az intézet szakemberei az Eötvös Loránd Tudományegyetemen és a Debreceni Egyetemen folyó szakvizsgaképzés követelményeit, valamint a régió pedagógusainak szakvizsgával kapcsolatos igényeit figyelembe véve kezdtek hozzá a pedagógus szakvizsga képzési és kimeneti követelményeinek kidolgozásához/összeállításához, melyben az egyetem szakemberei/oktatói mellett részt vettek a megye e területén ismert és elismert gyakorlati szakemberei is.

A pedagógus szakvizsgás képzés a 2011/12. tanév II. félévében keresztféléves képzés keretében indult el. A hallgatók a képzés második évében szakirányonként 55 kredit értékben választhattak szakirányt. (Az inkluzió pedagógiája; Mentori, vezetőtanári feladatokra való felkészítés; Tehetséggondozás, tehetségfejlesztés) Ez tette egyedivé a Miskolci Egyetemen folyó pedagógus szakvizsga képzést.

A képzés célja: a pedagógusi tevékenység ellátásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek megerősítése, elmélyítése, a legújabb ismeretekkel történő megújítása. A „Tehetséggondozás, tehetségfejlesztés" szakirányt választó hallgatók megismerkedtek a tehetség korszerű fogalmi rendszerével; a tehetség összetevőivel; a tehetség típusok jellemző elemeivel; a tehetséges gyermek fejlődésének problémáival; a kreativitás pszichológiájának témakörével; az azonosítás – beválogatás- hatásvizsgálat folyamatával; a fejlesztő stratégiákkal; a gazdagító programok készítésének pedagógiai és pszichológiai elvárásaival; a pedagógus szerepével a tehetségfejlesztésben. Szakdolgozatukat is a szakirányon írták és védték meg.

Írásunkban arra keressük a választ, hogy a „tehetség szakvizsga" képzésnek mi a jelentősége a régió tehetséggondozásában, felhasználva a Hátrány és iskola szakmai műhely: Tehetség előnyök és hátrányok metszéspontján Knausz – Lubinszki – Sarka által szerkesztett (2014) egyetemi kiadvány írásait, valamint a végzett hallgatóinknak a véleményeit.

1. Tehetség: Előnyök és hátrányok metszéspontján a kelet – magyarországi régióban

Előnyök a pozitív tulajdonságok, hátrányok pedig azok a tényezők, amelyek akadályt jelentenek egy elképzelés megvalósításában. Az előnyök és hátrányok metszéspontja pedig az a pont, ami mindkettőnek a része. Az előnyök és hátrányok együtt adják a hátteret. Minden háttérnek megvannak a szabályai. Ha ezeket megfelelően kombináljuk egészen különleges dolgok jöhetnek össze.

Előnyök + Hátrányok = Hátterek ⟹ Metszéspont

Előnyök	Hátrányok	Hátterek	Metszéspont
Adottság	Előítélet HH gyerekek túlsúlya?	Aprófalvas településszerkezet	**Esélyjavítás - hátránykompenzáció - tehetséggondozás**
Kapcsolat	Iskolák közötti kapcsolattartás nehézségei	Szakmai találkozók hiánya	Együttműködés
Kitartás	Feladatkényszer	Félelem a retorziótól	**Bízzak önmagamban**
Kiválóság	Gyenge koncentrációképesség Meggondolatlanság	Rossz szokások	**Ne légy a szokásod rabja**
Tehetség ígéretek	Tehetetlenség	Türelmetlenség	Eltérő képességekhez való alkalmazkodás
Innováció	Alacsony innovatív tartalmak	Minek? Nem ezt kérik tőlünk!	**Bízz a tanulóban**
Pedagógus társak egymás támogatása	Kényszer? De cúrálni kell!	Nem tudunk mást tenni! ha eredményeket akarunk elérni	Juttasd el a tanulókat a teljesítőképességük határára

Sarka 2024

2. A képzésről: Ismeretkörök, tantárgyak és követelmények

2.1. *A képzés szempontjából meghatározó ismeretkörök és tanulmányterületek*

A képzettség szempontjából meghatározó ismeretkörök I-II félév	Választáson alapuló tanulmányterületek III – IV félév
Közigazgatási, szervezési vezetési ismeretek	Az inkluzió pedagógiája
A nevelési – oktatási intézmény mint szervezet	
A nevelési – oktatási intézmény hatékonysága	Mentori, vezetőtanári feladatokra való felkészítés
Pedagógus a nevelési oktatási intézmény szervezetében	
Szervezési, nevelési feladatok	Tehetséggondozás, tehetségfejlesztés
65 kredit	**55 kredit**

2.2. ***A tehetségfejlesztés tantárgy*** az I. évfolyam I. félévében megalapozza a képzést és mindenkinek kollokviummal zárul attól függetlenül, hogy majd a második évben milyen szakirány választ. Ez biztosítja azt, hogy szakiránytól függetlenül minden hallgató kap egy alapot – *Általános tehetséggondozási ismeretek címmel* - „tehetségből". A tárgy követelménye az alábbi témakörök köré szerveződött: Tehetség definíciók, tehetségmodellek. A tehetséges tanulók jellemzői. A tehetség azonosítása (Az azonosítás alapelvei, fázisai, módszerei). A tehetségfejlesztés módszerei (Gazdagítás - dúsítás, gyorsítás, képességek szerinti differenciálás). Iskolai komplex tehetséggondozó programok pedagógiai elvárásai és hatásvizsgálatuk. Tehetségfejlesztő eszköz kidolgozása. A tehetség és személyiség. Tehetség és

szenzitivitás (érzékenység)

2.3. ***A tehetséggondozás, tehetségfejlesztés szakirány tantárgyai:*** A tehetség definíciói, fajtái, összetevői. Tehetség és társadalom. Tehetség és szocioemocionális fejlődés. Kreativitásfejlesztés, pedagógiai implikációk. Tehetség diagnosztika. Tehetségesek fejlesztés, tehetségfejlesztő stratégiák. Gazdagító programok. Alulteljesítés, tanulási zavar. Pedagógus szerepe a tehetségfejlesztésben. Tanácsadás, egyéni fejlesztés. Magyarországi tehetséggondozó programok. Kutatásmódszertan.

2.4. ***Gyakorlati jegyért készítendő „beadandók"***

- Kreativitás fejlesztésének lehetőségei szaktárgyaim oktatásában.
- Egy 30 órás gazdagító program összeállítása egy adott tehetségterületre.
- Képességek szerinti differenciálás megvalósítása tantárgyaim oktatásában. (Igy csinálom a gyakorlatban.)
- Egyéni fejlesztési terv készítése egy tehetségesnek tartott tanuló részére.
- A tehetséggondozó tanár személyisége, kompetenciái.
- Intézményi, iskolai, vagy civil keretben megvalósítható tehetséggondozó program kidolgozása.
- Egy közoktatási/szakképzési intézmény komplex tehetséggondozó programjának összeállítása.
- Tehetségsegítő program partneri körének feltérképezése, elemzése, fejlesztési lehetőségei.
- Tehetségsegítő komplex hálózati program tervezése.
- Egy tehetségazonosító és egy „eredménymérő" kérdőív felvétele és kiértékelése.

2.5. ***Mit kaptak a képzés során?***

- Irodalomjegyzéket.
- Teszt/kérdőív battériát: Hogyan kell azokat felvenni, kiértékelni, alkalmazni.
- A gyakorlati jegyért készítendő beadandókat, általuk kidolgozott programokat.
- Megfigyelési szempontsort a tehetségek kereséséhez, megfigyeléséhez.
- Hogyan kell egyéni és csoportos tehetséggondozó programot készíteni.
- A tehetségfogalom klasszikus és modern értelmezéseit, elméleteit és definícióit.
- Ismereteket a tehetséges gyermekek speciális csoportjaival kapcsolatban.
- A tehetségazonosítás tudományos alapú módszereit.
- A tehetséges gyermekek komplex tehetséggondozásának elméleti és gyakorlati alapjait.
- Mérőeszközöket, amelyet önállóan is kitöltöttek és közösen kiértékeltünk.
  - Renzulli – Hartmann skála
  - Whitmané féle lista az alulteljesítő tehetségek azonosításához
  - Alulteljesítő kérdőív szülők és pedagógusok számára
  - Sikerkeresés – kudarckerülés
  - Tanulás iránti attitűd
  - Önismereti kérdőív
  - Gardner többszörös intelligencia tesztje
  - Holland féle érdeklődésvizsgálat
  - Dr. Dávid Mária: Tehetségszűrő megfigyelési szempontsor
  - Szabadidő kérdőív tanulóknak
  - Kommunikációs stílus kérdőív
  - Thomas Killman konfliktuskezelési teszt

2.6. ***Miért jöttek a képzésre?***

„Szembesültünk a mindennapokban a tehetségfejlesztés gyakorlati problémáival."
„Hogy korszerű ismereteket szerezzünk a tehetségfejlesztéssel kapcsolatban."
„Segítséget kapjunk a tanulók kreativitásának fejlesztéséhez."
„Sikereket érjenek el tanítványaink."
„Találjam meg tanítványaimhoz azt az utat, amellyel a legtöbbet ki tudom hozni belőlük."
„Tanuljam meg, melyek azok a jelek, viselkedési formák, amelyek esetleg egy tehetségígéretet vetítenek elő."
„Hogy megismerkedjek a számomra eddig még ismeretlen szakterülettel."
„Tudatosabb legyen a beválogatásom a különböző programokba."

3. Hallgatóink mondták

Horváth László matematika – testnevelés szakos tanár a Lévay Református Gimnázium és Diákotthon tehetségkoordinátora, az iskola (6. osztályos képzés) tehetségprogramjának egyik kidolgozója. „Az első krízis akkor következett, amikor megkaptuk az első beadandónk követelményét. 10 000 karakter egy adott témában." „Ez nem $a^2+b^2=c^2$ típusú feladat." „A sikeres dolgozat meghozta az önbizalmamat, így a többi beadandóimnak már úgy álltam neki, hogy meg kell csinálni még akkor, is ha rengeteg időt és fáradságot igényelnek. Az elmúlt két évben tanultak, felráztak a rutin tanításból, más szemmel nézem a tanítványaimat, keresem a szunnyadó tehetségeket, próbálok a saját szakterületemen belül segítséget nyújtani, tanácsot adni. Igyekszem megtalálni minden tanítványomhoz azt az utat, amellyel a legtöbbet ki tudom hozni belőlük."

Lekner Katalin a Georgikon Görögkatolikus Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakgimnázium és Kollégium, Sátoraljaújhely. „A tehetségprofilokat áttekintve egyértelművé vált számomra, hogy a tehetségazonosítása talán a legnehezebb feladat a tehetséggondozó tanár munkájában. Azt tanultuk, hogy az azonosítás folyamatában nagyon körültekintően kell eljárni."

Bilkainé Mészáros Andrea a Miskolci Herman Ottó Gimnázium pedagógusa. „Segítséget a színvonalas tanórához, szakmai felkészültséget és a módszertani sokszínűséget a minőségi pedagógus munkához, amely fontos feltétele a tehetséggondozásnak is." „Megerősített bennünket, hogy mindez folyamatos tanulást, továbbképzéseken való részvételt, illetve önképzést igényel, és lehetővé teszi, hogy a pedagógusok korunk kihívásaival szemben is könnyebben felvehessék a versenyt."

Prekopné Riczó Mária ma a Jezsuita gimnázium matematika – informatika szakos pedagógusa. „Matematika szakos pedagógusként munkaadóim rám bízták a tehetséges diákok segítését. Rájöttem, hogy nem csak tantárgyi tudásom átadására van ezeknek a tanulóknak szükségük, hanem

egész személyiségükkel is foglalkoznom kell."
Szkárosiné Poller Eszter logopédus pedagógiai szakszolgálat Szikszó. „A Miskolci Egyetemnek nagyon jó kezdeményezése a pedagógus szakvizsgás képzés, mert lehetőséget nyújt a megyében dolgozó pedagógusoknak, hogy elérhető távolságban színvonalas szakvizsgás képzésben részesüljenek. **Az első év elég sűrű volt a konzultációk és a beadandók miatt**. Jó volt, hogy nem munkából kellett eljönni a konzultációkra, viszont a minden szombaton tartandó órák nagyon fárasztóak voltak a beadandók miatt, hiszen mindenki eleve „túlterhelten" jött az órákra. **Kárpótolt viszont a fáradságért a sok tapasztalat, illetve a csoporttársakkal eltöltött idő**. Jó csoport közösség alakult ki, sokat tanultunk egymástól is, hiszen tapasztalatainkat mindig megosztottuk egymással. Különböző területeken dolgozunk, így jó volt tájékozódni a különböző oktatási területek problémáiról, sikereiről. Az interaktív gyakorlati órák is még jobban összekovácsolták a csoportot."
Farkas Ágnes gyógypedagógus a Pedagógiai Szakszolgálat Putnoki Tagintézményének vezetője. **„**A gyógypedagógusi attitűdjeim változatlanul megmaradtak, nem tudok lemondani arról, hogy másoknak segítsek a tanulásban, a fejlődésben. De már arról sem, hogy drágaköveket keresgéljek az oktatási intézményekben és ha lehetőséget kapok rá, akkor csiszolgassam és polírozzam, gyönyörködjek bennük és megmutassam másoknak. Így a képzés vége felé elmondhatom, hogy legalább olyan nehéz, legalább olyan érdekes, mint a részképességzavar, vagy bármely fogyatékosság. Egy-egy kiemelkedő képességű gyermek olyan, mint egy rejtvény. Megdolgoztatja a vele dolgozó pedagógus agyát, rejtett kreativitását is elő kell, hogy bányássza, ha a gyermeket folyamatosan szeretné motiválni. Ez az újfajta kihívás nemcsak engem, de kollégáimat is fellelkesítette. Ennek hatására intézményünk Tehetségpont lett."
Juhászné Szolnoki Enikő a Szent Imre Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda pedagógusa. **„**Az egész pedagógiai munkám más megvilágításba került, azóta. Számos fogalommal ismerkedtem meg, amiket addig esetleg nem úgy értelmeztem, és ezek által a gyerekeket is másként látom. Megtanultam, melyek azok a jelek, viselkedési formák, amelyek esetleg egy tehetségígéretet vetítenek elő. Nyitottabb szemmel járok az iskolánkban és szinte kutatom, hogy melyik gyerek emelkedik ki valamiből. Próbálom felnyitni a pedagógus kollégáim szemét is, hogy ne csak a jó tanuló, szorgalmas gyerekeket vegyék észre, hanem próbáljanak a rosszalkodó, kevésbé jó tanuló gyerekek viselkedése mögé is látni. A képzés ideje alatt döbbentem rá, hogy valójában én igen keveset tudok a tehetséggondozásról."
Bartáné Szabó Szilvia a Miskolci Avasi Gimnázium matematika – fizika – informatika szakos tanára. „A ME tanultak alapján határoztuk meg iskolám tehetséggondozó, a képesség kibontakoztatását segítő tevékenységét. A tehetséggondozással az a célunk, hogy a diák lehetőséget kapjon adottságai felismerésére, fejlesztésére, időben, a korosztályának megfelelő szinten elmélyülésre, és egy – idővel bekövetkező – szakosodásra, általános műveltségének szélesítésével egy időben. A foglalkozásokon nézem, hogy csillog – e szemében a fény, mikor beszélek az új témáról. Figyelem, hogy beszél munkájáról, mennyire érdekli az, milyen örömöt okoz számára. Megdicsérem az osztály előtt, hogy látja a megoldást."
Plaszkóné Ferkovics Karolina tanító szakvizsgázott pedagógus. „A képzés egy komplex szemléletmódot mutatott meg a tehetségfejlesztés korszerű megvalósításához." „Az egyetemen megszerzett elméleti és gyakorlati ismereteket a mai napig használom. A megtanult rendszerszintű gondolkodás hatékonnyá és innovatívvá teszi a mindennapi munkát!" „Az egyetemi időszak hozott közelebb a tábla játékos foglalkozásokhoz, hatalmába kerített azonnal ez a tevékenység. Azóta 10 év telt el, de gondolkodás fejlesztő műhelyem alapját az itt megszerzett ismeretek, tapasztalatok adják ma is."

4. Akik tovább vitték az itt hallottakat (Néhány kiemelés a hallgatói beszámolókból)

Dóka Erzsébet kémia szakos tanár, a Lévay Gimnázium természettudományi laborjának vezetője TIREK Regionális tehetségkoordinátora. „A Tiszáninneni Református Egyházkerületben a Felső-magyarországi Tehetségsegítő Tanács Kistérségi Tehetség Központjává váltunk. Feladataink között szerepel a térség intézményeiben, határon innen és túl folyó tehetséggondozó munka segítése, mentorálása, összefogása. Igyekszünk a megtisztelő, felelősségteljes feladatnak legjobb tudásunk szerint megfelelni. Tapasztalatainkkal, szakmai tudásunkkal a több évszázados múltra visszatekintő református tehetséggondozás szellemiségét tovább vinni, erősíteni."
Itt szerezték szakvizsgájukat a ME Földes Ferenc Gimnázium Arany János Tehetséggondozó Programjában is tanító pedagógusok. „Megismertük a tehetségfogalom klasszikus és modern értelmezéseit, elméleteit és definícióit. Ismereteket szereztünk a tehetséges gyermekek speciális csoportjaival kapcsolatban is. Megismertük a tehetségazonosítás tudományos alapú módszereit, a tehetséges gyermekek komplex tehetséggondozásának elméleti és gyakorlati alapjait. Úgy érezzük az elsajátított ismereteket hatékonyan tudjuk majd kamatoztatni az iskolai tehetségfejlesztő munkánk során."
Kondráthné Zavaczki Zita és Oleár István a Református EGYMI Miskolci tagintézményének szakemberei, ahol „A hangsúly a gyerekekkel való műhelyfoglakozásokra helyeződik." Több, mint 30 pedagógus tart – az EGYMI szellemi tulajdonát képező – gazdagító programot alapul véve tehetséggondozást tanítványainak. Az 59 kidolgozott 30 órás gazdagító programot az EGYMI továbbra is rendelkezésére bocsájtja azon pedagógusoknak, akiknek belefér heti szinten idejükbe kiemelkedő képességű diákjaik továbbfejlesztése.

5. Akiknek konkrét segítséget adtak az egyetem szakemberei tehetségfejlesztő munkájukhoz

Szögligeti Iskola (ma már Assisi Szent Ferenc Római Katolikus Általános Iskola). Az iskola akkori vezetője Báriné Krajnyák Szilvia „Tehetségsegítés a végeken". „Húsz év saját szakmai és élettapasztalatát, valamint az alapítványi, illetve egész napos iskolaság létének eredményeit összefoglalva jutottam el a tehetségsegítés lehetőségeinek összefoglalásához, iskolai tevékenységeink összegzéséhez egy szakdolgozat elkészítése révén. A Miskolci

Egyetemen a tehetségfejlesztő és mentortanári szakvizsgára készülve volt lehetőségem olyan iskolai gyakorlatok, módszerek megismerésére, melyeket kollégáimmal örömmel osztottam meg jómagam vagy jó gyakorlatot bemutató kolléga meghívása által. A kollégáim számára összeállítottam a tehetségsegítéssel kapcsolatos rövid leírást (egy kiadvány belső használatra), valamint a tanulói mappát, melynek vezetését közösen megbeszéltük, egymás ötleteit meghallgatva, azokat beépítve."

Református EGYMI Értéktermő Tehetségközpontjának létrehozása és programjának kidolgozása. **A Tehetségközpont** 2016 szeptemberében jött létre az EGYMI tagintézményeként. A telephelyein dolgozó regionális tehetségkoordinátor szakemberekkel végzi az egész országra kiterjedő összehangolt tehetséggondozó tevékenységet. **Ellátott területek:** tehetségszűrés (célcsoportnak, célnak megfelelő); tehetségfejlesztés (pedagógiai és pszichológiai jellegű); tanácsadás (gyerek, szülő, pedagógus); hatásvizsgálat.

Országos lefedettséggel 510 szakpedagógus együttműködésével végzik tehetséggondozó tevékenységüket, 57 programot kínálva az óvodától a középiskolás korosztályig.

Tompa Mihály Református Gimnázium Rimaszombat. „*Litteris et virtutibus – A tudományért és erkölcsért* - megfelelően arra törekszünk, hogy a mai kihívásokkal teli korban is lehetőséget nyújtsunk minden diákunknak, hogy megismerje és ápolja magyar és keresztyén értékeinket, a választott tudományokban felkészült legyen, és a társadalomban érvényesülni tudjon. Az első lépésünk volt az alkalmas szakemberekből álló, hatékony tehetséggondozó team összeállítása. A szakembereink ma már elegendő tapasztalattal, rugalmas gondolkodással és személyiségjegyekkel rendelkeznek, a tehetséges gyerekekkel való foglalkozásra, ami megerőltető ugyan, de sok izgalmat és szépséget adó munka is egyben. Ezt követően alakítottuk ki tehetséggondozó rendszerünk működésének filozófiáját, módszerét és területét a Miskolci Egyetemen hallottak alapján."

A Miskolci Rendészeti Szakközépiskola ma Rendvédelmi Technikum tehetséggondozó programja szép példája két egyetem (NYE és DE), egy civil szervezet, és egy intézmény összefogására, együttműködésre.

A Miskolci Egyetem Tanárképző Intézet szakemberei mind a mai napig segítik a Nyíregyházi Míg Megnövök Alapítvány Akkreditált Kiváló Tehetségpont és a BURSZA Tehetségsegítő Tanács szakmai munkáját.

6. A tehetség szakirányú képzés jelentősége a régió tehetséggondozásában

Mi volt a célunk? A pedagógusi tevékenység ellátásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek megerősítése, elmélyítése, a legújabb ismeretekkel történő megújítása. A végzettek a tehetségazonosítás tudományos alapú módszereit elsajátítva a tehetséges gyermekek komplex tehetséggondozásának elméleti és gyakorlati alapjait hatékonyan tudják kamatoztatni iskolájuk tehetségfejlesztő munkájában. Átfogó képet kapjanak a tehetségek személyiségfejlődéséről és érzelmitársas jellemzőiről.

Mire helyeztük a hangsúlyt? Geffert Éva 1989-ben megfogalmazott gondolatára „fejlett személyiség nélkül nehezen képzelhető el a tehetség kibontakoztatása." A pedagógus személyének központba állítása, mert a tehetség azonosításában is és a fejlesztésében is „a kapitány a pedagógus". A tehetségekkel való foglalkozás ne munka, hanem élmény legyen a számukra. A tehetségfejlesztés legkorszerűbb ismeretei és gyakorlati módszereik jussanak el a pedagógusokhoz.

Mi volt/Mi a jelentősége a régió tehetséggondozásában?

- Megismerték a tehetségfogalom klasszikus és modern értelmezéseit, elméleteit és definícióit.
- Megváltozott a volt hallgatók tanítási technikája.
- Új szemléletet sikerült kialakítani a tehetség fogalmáról.
- Megfogalmazták/átvették saját tehetségfogalmukat.
- Mérőeszköz battériával (12) rendelkeznek és azokat tudják is használni. Ezzel tudatosabbá/tudományosabbá vált a napi munkájuk.
- Rendelkeznek egy korszerű szakkönyv battériával.
- Erősödött önbizalmuk.
- Felrázta őket a mindennapi problémákból.
- Gyakorlatorientáltabbak lettek a saját óráik is.
- Általában az iskolák Tehetségpontok lettek.
- A MESTERKURZUS mint módszer bekerült a tehetség fogalomtárába.

Elindítottak hallgatóink egy új irányt a tehetséggondozásban:

- Sok olyan terület tudatosult bennük, ahol az eddigiektől eltérő pszichológiai, pedagógiai alapokon lehet hatékony az iskolai tehetséggondozás.
- A tehetséget keresni kell, tudatosult a tehetség azonosításának szükségessége, és hogy az egyoldalú képességfejlesztés helyett komplex tehetségfejlesztésre van szükség!
- A szervezeti keretek bővítésének szükségessége.
- A pedagógus és más szakemberek változó szerepe a programokban.
- Az iskola és család intenzív együttműködése.
- **Csak komplexen!**

Reméljük, hogy olyan biztos sarokpontok kerültek lerakásra, amelyek támpontul szolgálhatnak az iskolai gyakorlati tehetségfejlesztő munka eddigieknél is hatékonyabbá tételéhez a formális és informális tanulási tereken.

A Miskolci Egyetem Pedagógusképző Központja, a Tanárképző Intézete készen áll a pedagógus szakvizsga képzés indítására mindhárom szakirányon: mentori; vezetőtanári feladatokra való felkészülés; tehetséggondozás, tehetségfejlesztés. (A pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzés során a hallgatók részletes betekintést nyernek az iskolázás aktuális, nemzetközi és hazai problémáiba, annak megoldási lehetőségeibe, továbbá az oktatási rendszer működésébe, megismerik az iskolairányítás szegmenseit, s a pedagógia legújabb fejlesztési és tudományos eredményeit. A képzés oktatói között a ME munkatársai mellett a korábbiaknál hangsúlyosabban megjelennek a megye, a régió tanügyigazgatásában vezető szerepet játszó szakemberek.)

Min kell fáradoznunk a következő években?

Egyrészt azon, hogy legyen mindenütt intézményi, szervezeti szintű komplex tehetségfejlesztő program.
Másrészt, hogy a kiemelkedő tehetségígéretek kapjanak lehetőséget speciális egyéni tehetségfejlesztő komplex programok megvalósítására.
Harmadrészt, amióta megjelentek a múlt század második felében a komplex modellek a tehetséggondozásban, világszerte evidencia, hogy rendszerszemlélet nélkül nem lehet sikeres a tehetségfejlesztés folyamata, ennek az eddiginél jobban kell érvényesülnie a fejlesztés gyakorlatában is.
E három szakmai szempontból történő előrelépés jelentősen segítheti a további dinamikus fejlődését a tehetséggondozásnak régiónkban is.

Összegzés

Írásunkban bemutattuk a Miskolci Egyetem BTK Tanárképző Intézetben folyó pedagógus szakvizsga képzésének „tehetséggondozás, tehetségfejlesztés" szakirány képzési struktúráját, azt, hogy mi teszi/tette egyedivé hazánkban a „miskolci" képzést. Megszólaltak volt hallgatóink miért jöttek erre a képzésre, mit kaptak a két év során, hogyan látják iskolájukban a tehetséggondozás jelenlegi helyzetét, valamint szó esett azokról az intézményekről, szervezetekről, amelyek szakmai segítséget kaptak/kapnak komplex tehetséggondozó programjuk kidolgozásához és megvalósításához. Javaslatot tettünk arra, hogy melyek azok a szempontok, amelyek jelentősen segíthetik a tehetséggondozás további dinamikus fejlődését a régiónkban.

Irodalom

Balogh László: Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban URBIS Kiadó Bp. 2006.

Balogh László. (szerk., 2011): A tehetség felismerése és fejlesztése. Debreceni Egyetem. Pszichológiai Intézet. Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék. Debrecen

Balogh László (2004) Iskolai Tehetséggondozás Kossuth Egyetemi Kiadó Debrecen

Balogh László-Koncz István (2008) Kiterjesztett Tehetséggondozás PEM Tanulmányok - VIII. Professzorok az Európai Magyarországért Egyesület

Gyarmathy Éva. (2010): Hátrányban az előny. A szociokulturálian hátrányos tehetségek. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. Budapest

Knausz Imre, Lubinszki Mária, Sarka Ferenc (2014). Tehetség: előnyök és hátrányok metszéspontján: a Nemzeti Tehetség Program és a tehetségsegítés esélyei Északkelet-Magyarországon Miskolc, Magyarország: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Tanárképző Intézet (2014)

Kormos Dénes (2010) Új lehetőségek Borsod - Abaúj –Zemplén megye Tehetségsegítő Programjának fejlesztéséhez Fókusz XII.1

Sarka Ferenc: (2008) Pedagógusi szerepek oktatói kompetenciák. (Gyermek pedagógus pedagógusképzés Szerk. Knausz Imre)

Tóth László (2000) (szerk. ford.) A tehetségesek tanítása Kossuth Egyetemi Kiadó Debrecen

A szerzők
Dr. K. Nagy Emese *PhD Habil egyetemi docens a ME BTK Pedagógusképző Központ főigazgatója,*
Dr. Lubinszki Mária *PhD egyetemi docens a ME BTK Pszichológia Tanszék vezetője,*
Sarka Ferenc *ME BTK Tanárképző Intézet címzetes egyetemi docens*

Tehetséggondozás a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményeiben

Tokaji Edit

Absztrakt

A tanulmány a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat tehetséggondozó tevékenységét mutatja be, kiemelve a vármegyei intézményhálózat koordináló szerepét. Részletezi a tehetségazonosítás folyamatát – a korai szűrésektől a speciális diagnosztikai eszközökig –, különös figyelmet fordítva a „rejtőzködő tehetségekre", köztük a tanulási nehézségekkel küzdő (BTMN, SNI) gyermekekre. Szemlélteti a szakszolgálati tehetséggondozás gyakorlati megvalósulását, a komplex művészeti és logika-fókuszú műhelymunkáktól a sikeres cigándi és kazincbarcikai

„jó gyakorlatokig”. A cikk rávilágít a pedagógusok, a szülők és a társszervek közötti hálózati együttműködés fontosságára, amelynek célja a tehetségígéretek rendszerszintű támogatása és nyomon követése
Kulcsszavak: *pedagógiai szakszolgálat, tehetségazonosítás, tehetséggondozás, képességfelmérés, gyermekfejlesztés, rejtőzködő tehetségek, jógyakorlatok, tehetségműhely, tehetséghálózat.*

A pedagógiai szakszolgálatok a köztudatban elsősorban hátránykompenzáló intézményként szerepelnek; diagnosztizálást, szűrővizsgálatokat, különféle terápiás ellátásokat biztosítanak a gyermekeknek és tanulóknak. Fontos szakfeladat azonban a tehetséggondozás is, amelyre vármegyei szinten minden tagintézmény igyekszik egyre nagyobb figyelmet fordítani.

Tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetségkoordináció

Magyarországon a tehetséggondozással, tehetségellátással foglalkozó köznevelési intézmények és szakmai szervezetek között aktív hálózati munka folyik. A pedagógiai szakszolgálatok is részei ennek a tehetséghálózatnak, az ellátás keretében tehetségazonosítással, tehetséggondozással és szakmai támogatással, koordinációval foglalkoznak. A Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat 16 járási tagintézményt és 3 vármegyei szakértői bizottságot, valamint egy továbbtanulási és pályaválasztási tanácsadót foglal magában. Járási tagintézményeink mindegyikében feladat a kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása, mely a szakember-ellátottság függvényében a tehetségdiagnosztika, tehetségfejlesztés és tehetségkoordináció területeit tartalmazza. Mivel az intézményben a gyógypedagógusok és pszichológusok száma az utóbbi években növekvő tendenciát mutat, és egyre több kolléga képzi magát specifikusan a tehetséggondozás területén (az elmúlt tanévben kollégáink harmada végzett ilyen irányú tanfolyamot), a gyermekellátásban is egyre sokszínűbb, színvonalasabb munkát tudunk végezni.

A tehetségazonosítás

A tehetségazonosításnak két útja van. Az egyik az a felismerés, amikor a pedagógus, a szülő, a szakember bizonyosságot szerez a gyermek vagy tanuló tehetségéről, az érdeklődése, eredményei alapján. Ebben az esetben a gyermek számára olyan lehetőséget kell keresni, ahol kipróbálhatja és továbbfejlesztheti ezen képességét. A másik út az úgynevezett mélymerítéses szűrés, melynek lényege, hogy bármely tehetségkritérium megjelenésével tehetséggondozó programba válogatják a gyermeket. A gondozási folyamat során aztán megerősítést nyer a feltárt képesség, sőt, újabbakat is feltárhat. Tagintézményeinkben többnyire ezt a módszert alkalmazzák a tehetségazonosításra.

Minden tanév elején – a törvény által előírtaknak megfelelően – kötelező logopédiai szűrés történik az ötödik életévüket betöltött óvodások körében, illetve nevelési tanácsadás keretében szülői beleegyezéssel végzünk szűrővizsgálatokat, a tanulási képességek feltérképezése céljából. Noha ezeknek a szűréseknek az elsődleges célja az esetleges elmaradások és hiányosságok feltárása, és terápiás lehetőségek ajánlása, a logopédusok és gyógypedagógusok, fejlesztő pedagógusok által végzett szűrővizsgálatok lehetőséget adnak a tehetségígéretek feltérképezésére is. A részképességeikben kiemelkedő eredményeket elért gyermekeknél további, tehetségjegyekre fókuszáló vizsgálatokat végzünk. Több tagintézményünkben kifejezetten erre a célra tehetségszűrő vizsgálati lapot állítottak össze, illetve tehetségdiagnosztizáló adatlapot készítettek. Utóbbi egy pedagógiai megfigyelésen alapuló adatlap, melynek kitöltése mindössze néhány percet igényel a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus részéről. A szülők számára minden esetben tájékoztatást adunk a szűrések eredményeiről, egyéni fogadóóra vagy szülőklub keretein belül. Ezt követően a gyermekek tehetséggondozó műhelyek munkáiban vehetnek részt, az óvodák, iskolák, vagy a pedagógiai szakszolgálat szervezésében.

A tehetségszűrések elvégzésére abban az esetben is sor kerülhet, ha valamely óvoda vagy iskola tehetséggondozó műhelyt szeretne indítani, és a beválogatáshoz a szakszolgálat segítségét kéri. Minden tanévben van példa arra, hogy különböző (pl. idegen nyelvi, vizuális) tehetségműhelyek indításához kér segítséget iskola. A tehetséggondozás szakterületen dolgozó kollégáink ilyen esetben kiválasztják azokat a speciális teszteket, amelyekkel a szükséges képességek mérhetők, elvégzik a szűrővizsgálatokat, kiértékelik azokat, majd az eredményeket különféle szempontok alapján rangsorolva segítik a tehetséggondozásban részt vevő általános vagy középiskolai pedagógusok munkáját a beválogatáshoz, szükség esetén a műhelymunka végén kimeneti méréshez is.

Szakértői vizsgálataink, vagy iskolapszichológusok jelzése alapján az is előfordul, hogy úgynevezett rejtőzködő tehetségekkel találkozunk a BTMN, SNI diagnózissal rendelkező gyermekek, tanulók körében. A viselkedési problémák, a képességek egyenetlensége nyomán kialakult alulteljesítés elnyomhatja a gyermek/tanuló tehetségterületét. Ezek feltárása nagyon fontos a kiemelkedő képességek kibontakoztatása és a gyermekek/tanulók személyiségfejlődése szempontjából is, hiszen BTMN, SNI esetén másodlagos tünetként viselkedési, önértékelési nehézségek jelentkezhetnek, melyek a tehetséggondozásban elért sikerekkel megelőzhetők vagy jelentősen csökkenthetők.

A tehetségfejlesztés, tehetséggondozás

A szűrésekkel történő beválogatás után – amennyiben a pedagógiai szakszolgálat tagintézményeinek szakember-ellátottsága lehetővé teszi – tehetséggondozó csoportokat indítunk. A tagintézményeink által működtetett tehetséggondozó programokat többnyire azokban a köznevelési intézményekben szervezzük, ahonnan a gyermekek, tanulók beválogatása történt. A csoportokba kerülhetnek óvodás gyermekek és általános vagy középiskolás tanulók is. Amennyiben a pedagógiai szakszolgálat megfelelő infrastruktúrát tud teremteni (megfelelő helyiségek, eszközellátottság stb.), ambuláns formában is tud csoportokat indítani. Az óvodáskorú gyermekek számára indított foglalkozások közül gyakori a matematika-logikai, anyanyelvi, zenei, vizuális területeket érintő, az iskolásoknál szintén jellemző az anyanyelvi tehetségterület fejlesztése, komplex művészetterápia, valamint az interperszonális kapcsolatok. Középiskolás tanulók is részt vehetnek az ellátásban, ők részben csoportos, részben egyéni formában kapnak segítséget, versenyekre való felkészítésben, illetve rendezvényeken való szerepléshez. A kiemelkedő képességterületek célzott fejlesztése más korosztályok esetében kiscsoportos formában valósul meg. *A tehetséggondozás során a kollégák különös*

figyelmet fordítanak a gyermekek/tanulók motivációjának fenntartására, az önismeret és az önszabályozás fejlődésének támogatására is, hiszen ezek nélkül a különféle képességek kibontakozása lehetetlen.
Egyes tagintézményeink tehetséggondozó tábort szerveznek, melynek megvalósításában minden szakterület képviselteti magát. A tábor célja, hogy az óvodákban heti egy órában ellátott gyerekek a tábor alkalmával egy héten (5 nap) keresztül intenzív, tömbösített ellátást kapjanak. Pozitív visszajelzések érkeznek szülőktől, gyermekektől; a visszajelzések alapján érdemesnek látják hagyományt teremteni ebből a kezdeményezésből. A kollégák lelkes lobbijának köszönhetően a táborozó gyermekeket szponzorok is támogatják.
A tehetséggondozás eredményességéhez elengedhetetlen a köznevelési intézményekkel való sikeres együttműködés, jó szakmai kapcsolat.

A tehetségkoordináció

A tehetségkoordinációs tevékenység célja az egyes járások területén lévő köznevelési intézményekkel való kapcsolat kiépítése, bővítése, mélyítése a tehetséggondozás szakterületen belül. Sok településen a civil szervezetekkel való kapcsolatok is nagyon erősek. A járások kisebb településein fokozottan jellemző, de nagyobb településeken is gyakorta előfordul, hogy a helységek kulturális életét, ünnepségeit szervező intézmények, civil szervezetek számítanak a tehetséggondozásban részt vevő gyerekekre/tanulókra a programok lebonyolítása során (szavalatok, népi játékok, egyéb műsorelemek, vizuális alkotásokból készített tárlatok stb.). *Mivel a tehetséggondozás – főként kisebb települések intézményeiben – viszonylag csekély óraszámban és szakember-ellátottsággal működik, a szakmai kapcsolatok ápolása, a szakszolgálat által végzett tehetségkoordinációs tevékenység fontos abból a szempontból is, hogy segíteni, támogatni tudja szakmai kérdésekben a műhelyek vezetőit.*
Gyakoriak a tudásmegosztás különböző formái (előadás, konzultáció, tanácsadás, szakirodalom ajánlása stb.). *A tehetség-műhelymunkák az egymástól való tanulás színterei, ahol közös alapokat találhatunk egymás munkájának segítéséhez. Célja, hogy gazdagodjon a résztvevők tehetséggondozással kapcsolatos módszertani ismeretanyaga, az új módszerek iránti nyitottság és fogékonyság.*
Több tagintézményben kialakították az adott járásban működő köznevelési intézmények *tehetségkoordinációs adatbázisát* (intézmények neve, elérhetőségei, végez-e tehetséggondozást, akkreditált tehetségpont-e, milyen tehetséggondozó munka folyik, milyen tehetségterületen, ki(k) a kapcsolattartó pedagógus(ok).
Aktívan részt vesz minden tagintézmény a vármegyei tehetséggondozó munkaközösség munkájában, amely változatos programokkal, előadásokkal, workshopokkal igyekszik bővíteni a kollégák módszertani tudását. A munkaközösség révén több kollégánk megismerhette a Magyar Tehetségkutató és Fejlesztő Társaság munkáját is.
A munkaközösség vezetője összeállított egy Intézményi tehetségprogram-író dokumentumcsomagot, mely az ötlet megszületésétől segíti a megvalósítás és utánkövetés valamennyi lépését. Ennek használatával bármely pedagógus, aki tehetséggondozó program indítását tűzi ki célul, hasznos útmutatást kap a szükséges dokumentációk elkészítésében. Az Intézményi programszervező csomag használatával pedig különféle szakmai programok levezényléséhez kapnak segítséget az érdeklődők.
A *Nyílt Szakszolgálati Hét* keretein belül, melyet minden év tavaszán rendezünk meg, a szülők betekintést nyerhetnek a tehetséggondozó programokba is.
Van tagintézményünk, amely megpályázta és sikeresen elnyerte az Oktatási Hivatal Bázisintézménye címet.
Szakmai fórumok, konferenciák szervezésével támogatjuk a partnerek szakmai fejlődését. Ezek célja a kutatási eredmények megismerése, a tehetséggondozás eredményeinek bemutatása, illetve a különböző szakterületek közötti párbeszéd lehetőségének megteremtése. A lokális szakmai konferenciák elsősorban az adott járásra jellemző szakmai kultúra és szaktudás feltárását célozzák meg, amely különböző utak bejárását biztosíthatja a tehetséges gyermekeknek, tanulóknak.

Jó gyakorlataink

Cigándi Tagintézményünkben Nagy-Tóbiás Katalin vármegyei munkaközösségvezető vezetésével működik egy középiskolás tehetséggondozó csoport, melynek tagjai rövidfilmek készítésével értek el szép sikereket az elmúlt években. A csoport vezetője egyfajta producerként vesz részt az alkotómunkában. A rövidfilmek készítéséhez az ötleteket a fiatalok hozzák, ők végzik el az összes technikai munkafolyamatot, a felvételek rögzítésétől az utómunkálatokig. A pedagógus segít a szervezésben, a megvalósítás lépéseinek összehangolásában, a szükséges eszközök előteremtésében.

Már kétszer pályáztak alkotásukkal a Magyar Hollywood Tanács rövidfilm kategóriájában (a 2016-ban alakult szervezet célja a magyar filmörökség megőrzése). 2023-ban különdíjat nyertek el alkotásukkal.

A csoport egyik tagja a Dante Alighieri Társaságtól részesült rangos elismerésben, rövidfilmjével elnyert egy római utazást és a Magyarországi Dante Nagykövet címet, amelyet egy évig viselhet. A fiatalok, amellett, hogy személyes sikereket élhetnek meg, az alkotó folyamat közben sok-sok képességgel gazdagodnak, illetve kibontakoztathatják azokat: kreativitás, vizuális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, szervezési készségek, együttműködés, kommunikáció, vitakultúra, érzelmi intelligencia, önkifejezés, csapatmunka, valamint olyan technikai készségek, mint a digitális kompetencia, képalkotás, médiatudatosság.

A Kazincbarcikai Tagintézményben három tehetséggondozó program működik, mindegyik több éves múltra tekint vissza. A Rajzolj szívvel! program a téri-vizuális képességekre, a Bűvös (ma)tematika a számolási-matematikai-logikai képességekre, az (Anya)nyelvbukfenc program az anyanyelvi-verbális képességekre fókuszál, ezeken a területeken folytatja a képességek, készségek magasabb szintre való emelését, a kreativitás kibontakoztatását, fejlesztését. (A programok kidolgozói: Farkas Ágnes, Esztergályos-Smolnicki Beáta és Kállainé Matisz Otília.) A programokba a beválogatás minden tanév elején, szeptember hónapban történik, az 5 éves korban végzett komplex pedagógiai szűrővizsgálat alkalmával kiemelkedő teljesítményt nyújtó gyermekek köréből. Októbertől áprilisig tart a tehetséggondozó programok alapján a képességek fejlesztése. A szűrővizsgálati eredményeken kívül a pedagógusok a Goodenough-féle emberalak-ábrázolás, Színes Raven intelligenciateszt, a Gyarmathy-féle érdeklődés térkép eredményeire alapozzák a munkát. Mindhárom tehetségprogram 30 órára kidolgozott tematika alapján dolgozik. A szülői tájékoztatás Szülőklub programon belül valósul meg. A tanév kezdetén tájékoztatják a szülőket az elért eredményekről, a feltárt tehetségígéretekről, a tanév végén a kimenetet értékelik. Ennek során a szülők betekintést nyernek a gyermekek munkáiba, valamint Tehetségútlevél átadása történik. Ezeket a tehetségútleveleket az iskolában is bemutatják az első osztály megkezdésekor, hiszen a tanító számára is nagyon fontos információkat rejt egy-egy gyermek tehetségjegyeinek idejében történő felfedezése. A pedagógiai szakszolgálat pedagógusai az utánkövetés lehetséges módjait is egyeztetik a szülőkkel.

Felhasznált irodalom, felhasznált dokumentumok

A Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat munkatervei és beszámolói

A Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Tehetséggondozás Vármegyei

Munkaközösség munkatervei és beszámolói

Szakszolgálati Füzetek Információs Kiadvány „Kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása" Miskolci Tankerületi Központ 2021.

A szerző
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei
Pedagógiai Szakszolgálat
főigazgató helyettese

Játszva tanulni, tanulva játszani

Boros Nikoletta

Absztrakt

Az írás a XXI. századi gyermekkor megváltozott fejlődési, idegrendszeri és figyelmi sajátosságaira reflektálva vizsgálja a „játszva tanulni, tanulva játszani" pedagógiai szemlélet korszerű értelmezését, különös tekintettel a tehetséggondozásra. Rámutat arra, hogy új módszertani megközelítésekre van szükség. A szerző a tehetséggondozást nem gyorsításként, hanem minőségi elmélyítésként értelmezi, hangsúlyozva a gondolkodási folyamatok fejlesztését és az érzelmi biztonság szerepét. Az írás egy tervezett cikksorozat bevezetőjeként a gyermekközpontú pedagógiai megújulás elméleti és gyakorlati alapjait vázolja fel.

Kulcsszavak: *tehetséggondozás, megoldások, módszertani következtetések*

A XXI. század pedagógiai kihívásai újragondolást igényelnek az oktatás és különösen a tehetséggondozás módszertanában. Munkám során a megváltozott gyermekkor fejlődéslélektani, idegrendszeri és figyelmi sajátosságaira reflektálva vizsgáltam a *„játszva tanulni, tanulva játszani"* szemlélet korszerű értelmezését. Írásomban szeretném felidézni és bemutatni az általam eredményesnek tartott módszereket, különös tekintettel azok tehetséggondozásban betöltött szerepére. *A hangsúly nem a gyorsításon, hanem a minőségi elmélyítésen, a gondolkodási folyamatok fejlesztésén és az érzelmi biztonság megteremtésén van.* Jelen írásom egy tervezett cikksorozat bevezető része, amely a gyermekközpontú pedagógiai megújulás elméleti és gyakorlati aspektusait járja körül.

„Játszva tanulni, tanulva játszani." Nem is gondolnánk, milyen nagy jelentősége van ennek a pedagógiai szemléletnek napjainkban. A 20–25 évvel ezelőtt még hatékonyan működő módszerek, ma már önmagukban nem

elegendők. A világ körülöttünk gyökeresen megváltozott, és ezzel együtt megváltoztak az iskolába érkező gyerekek is. Az iskolakezdés életkora egyre gyakrabban nem a korábbi, fejlődéslélektanilag kedvezőbb 7 évhez, hanem alig 6 éves korhoz kötődik. Ezeket a változásokat pedagógusként figyelembe kell vennünk, és alkalmazkodnunk kell hozzájuk, ha azt szeretnénk, hogy a tanulás ne teherként jelenjen meg a gyerekek életében, hanem örömforrássá váljon, sőt ideális esetben úgy történjen, hogy szinte észrevétlen maradjon számukra. Hét éves kor körül, a gondolkodás fejlődésével párhuzamosan, a gyerekeket már egyre inkább a tudásvágy vezérli. Törekednek ügyességük és okosságuk bizonyítására, képesek mentális műveletek elvégzésére. Érzelmi és indulati fékrendszerük már viszonylag stabilan működik: képesek indulataik szabályozására, szükségleteik és vágyaik késleltetésére. Megjelenik a monotóniatűrés, az unalom elviselésének képessége, vagyis olyan tevékenységekre is tudnak figyelmet fordítani, amelyek nem feltétlenül érdekesek számukra. Fokozódik alkalmazkodóképességük, türelmesebbé válnak, és megjelenik a kötelességtudat is. Ezek a képességek azonban a frissen betöltött 6. életévű gyermekeknél még sok esetben nem alakultak ki, holott az iskolai beválás szempontjából alapvető fontosságúak lennének. Tapasztalataink szerint a túl korán iskolát kezdő gyermekeknél a nehézségek hátterében nem elsősorban értelmi képességbeli hiányosságok állnak, hanem sokkal inkább az érzelmi éretlenség. A korai iskolakezdés mellett az iskolai életet tovább nehezíti a modern gyermekkor számos jellemzője. A gyerekek egyre kevesebbet mozognak, pedig a mozgás kiemelt szerepet játszik a testséma kialakulásában, valamint az információfeldolgozás hatékonyságának növelésében. Ezzel szemben rendkívül sok vizuális inger éri őket, amelyek többsége készen kapott, fix képek formájában jelenik meg, és nem igényel aktív képzeletalkotást. Egyre inkább háttérbe szorul a mesék felolvasása, amely pedig segítené a gyerekeket abban, hogy nyelvi sorozatok alapján saját belső képeket alkossanak. Ennek hiánya egyre markánsabban jelentkezik a szövegértés területén, valamint a matematikai szöveges feladatok megoldásában is. A kevés aktív tevékenység és a sok ülés különböző digitális eszközök előtt az egyensúlyrendszer gyengébb működéséhez vezet, amely a neurológiai harmónia alapja. Ennek következményeként nehezebbé válik az információfeldolgozás és a tartós koncentráció. *Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a digitális kor gyermekei bizonyos területeken előnyökkel is rendelkeznek: gyorsabban képesek különböző információk feldolgozására, és a döntéshozatalban is hatékonyabbak.* Ezzel párhuzamosan azonban a módszeres, rendszerszintű gondolkodás terén gyengébb teljesítményt mutatnak, mint azok a generációk, amelyek a digitális korszak előtt szocializálódtak. Az iskolai oktatásban mindez gyakran a figyelem szórtságában, a figyelem irányításának nehézségében jelenik meg. Az idegrendszer ugyan alkalmazkodik a környezeti ingerek feldolgozásához, ám a túl sok inger megosztja a figyelmet, ami a figyelem mélységének csökkenéséhez vezet. A közelmúlt kutatásai arra utalnak, hogy a minket körülvevő információáradat és a digitális világ az agyműködésünkre is hatással van, különösen a mai gyermekek és fiatalok esetében.

A felnőttek életmódjának felborult egyensúlya és a megváltozott szerepek következtében a gyerekek gyakran kevesebb figyelmet kapnak, mint amennyire az egészséges fejlődésükhöz szükségük lenne. A városi gyerekek idejük nagy részét oktatónevelő intézményekben töltik, szabadidejükben pedig többnyire televíziót néznek, számítógépeznek vagy telefonoznak. Hiányzik életükből a fantázia, a kreatív, önálló időtöltés, és sokszor általános passzivitás jellemzi őket. Az aktív időtöltés gyakran bevásárlóközpontokban vagy játéktermekben zajlik, a természetben való szabad mozgás, kirándulás, felfedezés helyett. A XXI. századi életmód sem fizikailag, sem szellemileg nem fejlesztő hatású önmagában, ha a nevelők nem fordítanak tudatos figyelmet arra, hogy alkalmazkodjanak a megváltozott körülményekhez, és ezekre válaszul korszerű, gyermekközpontú pedagógiai megoldásokat alkalmazzanak.

Mik lehetnek ezek a korszerű, gyermekközpontú megoldások?

A megoldás kulcsa véleményem szerint régóta működő, jól bevált tanulási módszerek az élménypedagógiai és kooperációs elemek használatában és új módszerek: a gamifikáció, az edutainment (az ismeretek szórakoztató formában, elsősorban az audiovizuális eszközökkel történő közvetítése) alkalmazásában, és ezek vegyítésében rejlik. Az **élménypedagógia** a reformpedagógia egyik iránya, amely az oktatás módszerében az addig követett, formális fokozatok helyett az élményen alapuló tanítást hangsúlyozza. A közvetlen tapasztalásokon és a gyerek aktív cselekvésén keresztül tanít. Elsősorban a személyes készségek fejlesztését tűzi ki célul, fejleszti az önismeretet, önértékelést, az egyéni felelősségvállalást és a szociális kompetenciákat. A tevékenységközpontú tapasztalati tanulás, nemcsak élményszerű, de célszerű is.

Matematika óra

Az ismeretek átadására, rendszerezésére, elmélyítésére egyaránt alkalmas, vagyis mindazt tudja, amit a hagyományos, ismeretszerző oktatástól elvárunk. A passzív befogadást felváltja a megismerő tevékenység által történő tanulás, amely az aktivitáson és élményszerűségen keresztül megteremti a tanuláshoz szükséges motivációs bázist is.

Papírgyártás

A **kooperatív tanulásszervezés** azoknak a pedagógiai módszereknek az összességét jelenti, amelyek a tanulást társas tevékenységgé teszik. A kooperatív tanulási forma a tanulók (4-6 fős) kiscsoportokban végzett tevékenységén nyugszik. Lényege, hogy a csoport minden tagjának feladata a többiek segítése az aktuális cél elérésében. Így minden tanuló motivált az együttműködésre, a közös munkára, és arra, hogy a csoport összes tagja elsajátítsa az aktuális ismereteket.

Olvasmány feldolgozás kooperatív módszer alkalmazásával

A **gamifikáció** két angol szó összeolvasztásából keletkezett. A "game" magyarul játékot jelent, míg a "-fication" a valamivé alakítást. Ebből a szóösszeolvasztásból született meg a gamification – tehát a "játékszerűvé tétel", vagy játékosítás. A gamifikáció alkalmazása során a játékok rendszeréből átveszünk olyan elemeket, amelyek segítségével motiváltabbá tehetjük diákjainkat, csökkenthetjük a rájuk nehezedő stresszt, valamint segíthetünk nekik, hogy önállóbbá váljanak és részesei legyenek a tanulás során meghozandó döntéseknek. A gamifikáció pedagógiai hatékonyságát friss, 2024–2025-ös vizsgálatok is alátámasztják. Egy RCT-kutatás[1] kimutatta, hogy a játékos elemek összehangolt használata növeli a tanulási teljesítményt, motivációt és figyelmet, különösen akkor, ha a pedagógiai célokkal összehangoltan tervezzük azt. Az **edutainment** a gamifikáció egyik érdekes alesete, amikor különféle koncepciókat játékok segítségével tanítunk meg. Az olyan játékokat, melyek oktatási céllal készültek, (az oktatás és a szórakozás szavak összekapcsolásával keletkező szóval) edutainmentnek nevezik. Az ilyen oktató játékok nagyon hatékonyak abban az estben, amikor unalmas rutinfeladatokat kell gyakoroltatnunk (például matematikában mechanikus számolási feladatok), de akkor is, ha bonyolult koncepciókat szeretnénk megértetni (például egy ökoszisztéma működését). Az edutainment elnevezés kifejezetten oktatási célra készített játékokra utal.

Módszertani következtetések a tehetséggondozásban

Módszertani következtetéseimet a 25 éves tanítói munkám során szerzett gyakorlati tapasztalataim, a mindennapi gyakorlat alapján állítottam össze és fogalmaztam meg. Az átláthatóság érdekében 8 pontba rendszereztem, melyek a következőek:

1. A tehetséggondozás nem gyorsítás, hanem minőségi elmélyítés

A megváltozott idegrendszeri, érzelmi és figyelmi sajátosságok miatt a tehetséggondozás nem az ismeretanyag mennyiségi növelését jelenti. Különösen alsó tagozatban nem célravezető az életkorilag előrehozott tananyag erőltetése. A hangsúly az elmélyítésen, a gondolkodási utak gazdagításán, nem pedig az „előrehaladáson" van.

- Nyitott végű feladatok, több megoldási lehetőséget kínáló problémák alkalmazása.
- „Hogyan gondolkodtál?" típusú reflektív beszélgetések beépítése.

2. Az érzelmi érettség figyelembevétele a tehetségazonosításban

A korai iskolakezdés miatt a tehetség sok esetben rejtve marad, vagy viselkedési nehézségek mögé szorul. A figyelem szétszórtsága, impulzivitás nem feltétlenül a tehetség hiánya. A tehetségazonosítás során nem kizárólag teljesítményalapú mérés szükséges.
Megfigyelésre épülő, folyamatjellegű azonosítás:

- problémaérzékenység
- kreatív megoldások
- kérdezési hajlam
- kitartás érdeklődési területen

3. Mozgások, cselekvéses tanulás beépítése a tehetséggondozásba

Rumini olvasmányfeldolgozás

[1] https://link.springer.com/article/10.1007/s40692-025-00366-x?utm_source=chatgpt.com

A mozgás és az idegrendszeri érés szoros kapcsolatban áll a magasabb rendű gondolkodási folyamatokkal. A mozgásszegény életmód különösen hátrányosan érinti a tehetségek kibontakozását. Mozgásos elemek integrálása a tehetségfejlesztő foglalkozásokba:

- tananyaghoz kötődő játékok térben
- manipulációs eszközök használata
- dramatizálás, szerepjáték, modellezés

Rövidebb, de intenzívebb gondolkodási szakaszok váltogatása aktív tevékenységgel.

4. A képzelet és belső képképzés tudatos fejlesztése

A vizuális túlingereltség mellett a belső képalkotás, az absztrakció fejlesztése kiemelt jelentőségű, különösen a matematikai, szövegértés tehetséggondozásban.

- Mesébe ágyazott problémák, történetmesélés alkalmazása.
- Szöveges feladatok, matematikai problémák dramatizálása, eljátszása.
- Feladatok, amelyek nem adnak azonnal vizuális támpontot, hanem belső elképzelést igényelnek.

5. A figyelem mélységének fejlesztése, nem a terhelés növelése

A digitális kor gyermekei gyorsak, de nehezen tartják fenn a tartós figyelmet. A tehetséggondozás egyik kulcskérdése a figyelem „elmélyítése”.

- Hosszabb gondolkodási idejű feladatok tudatos gyakorlása.
- Csendes, elmélyült munkaformák váltogatása páros és csoportmunkával
- „Lassú gondolkodás” elfogadása és értékként kezelése.

6. A rendszerben gondolkodás tudatos fejlesztése

A digitális korban felnövő gyerekek információkat kezelnek, de nehezen alkotnak rendszereket. A tehetséggondozás egyik fő feladata ennek fejlesztése.

- Összefüggések keresése, szabályalkotás, általánosítás.
- Feladatok, amelyek több tanult elem kapcsolatára épülnek.
- Saját megoldások összevetése, rendszerezése.

7. A kudarc és a bizonytalanság elfogadásának tanítása

A tehetséges gyerekek gyakran kudarckerülők, különösen érzelmileg éretlenebb életkorban.

- Hibázás megengedése, a gondolkodási folyamat értékelése.
- Nyitott problémák, ahol nincs azonnali „jó megoldás”.
- Pozitív visszajelzés a próbálkozásra, nem csak az eredményre.

8. A tehetséggondozás közösségi élményé formálása

A mai gyerekeknél gyakori az elszigetelődés, a passzív jelenlét. A tehetséggondozás közösségépítő ereje kiemelten fontos.

- Közös gondolkodás, vitakultúra fejlesztése.
- Egymás megoldásainak értelmezése, elfogadása.
- Tehetségműhelyek, versenyek, alkotó projektek szervezése.

Várprojekt

Összegzés

Azt gondolom, a bemutatott pedagógiai megközelítés egyértelművé teszi, hogy a XXI. század megváltozott gyermekkorára nem adhatunk XXI. század előtti válaszokat. A korai iskolakezdés, az idegrendszeri érés eltérő üteme, a digitális környezet hatásai és az érzelmi éretlenség mind olyan tényezők, amelyek tudatos módszertani megújulást igényelnek az oktatás és különösen a tehetséggondozás területén. A bemutatott szakirodalmi források megerősítik, hogy a játékos, élményalapú, kooperatív és aktív tanulásszervezési módszerek alkalmazása különösen indokolt az alsó tagozatos és a korai iskolakezdésben érintett tanulók esetében. Az életkori sajátosságok figyelembevételének fontosságát Balogh–Tóth (2019) részletesen elemzi. A „játszva tanulni, tanulva játszani” szemlélet nem a tanulás komolyságának csökkentését jelenti, hanem éppen ellenkezőleg: olyan tanulási környezet kialakítását, amely figyelembe veszi a gyermekek fejlődési sajátosságait, és ezekre építve teszi lehetővé a magas szintű gondolkodás kibontakozását. A gamifikáció, az edutainment, az élménypedagógia és a kooperatív tanulásszervezés eszközei nem öncélú módszerek, hanem a motiváció, az elmélyült figyelem, az önálló gondolkodás és a közösségi tanulás hatékony támogatói. A játszva tanulás és a játékos tanulásszervezés pedagógiai létjogosultságát hazai és nemzetközi kutatások is alátámasztják. A gamifikáció motivációra és tanulói aktivitásra gyakorolt hatását Ollé (2020), valamint Bessenyei (2019) vizsgálatai is megerősítik. A kooperatív tanulásszervezés közösségformáló szerepét Kagan (2018) és Falus–Kimmel (2021) munkái hangsúlyozzák. A tehetséggondozás ebben a megközelítésben nem gyorsítást, hanem minőségi elmélyítést jelent: a gondolkodási utak gazdagítását, a rendszerben való gondolkodás fejlesztését, valamint az érzelmi biztonság és a belső motiváció megerősítését. Kiemelt szerepet kap a mozgás, a cselekvés, a képzelet és az együttműködés, hiszen ezek nélkül nem valósulhat meg tartós, mély tanulás. A mozgásos, aktív tanulás előnyeit Révész–Csányi (2020) mutatja be. Összességében elmondható, hogy a korszerű, gyermekközpontú pedagógiai megoldások alkalmazása

nem csupán lehetőség, hanem szakmai felelősség is. Az így szervezett tehetséggondozó munka hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek ne teherként éljék meg az iskolai tanulást, hanem örömmel, kíváncsisággal és belső motivációval forduljanak a megismerés felé, és képességeik a lehető legteljesebb módon bontakozhassanak ki. A következő részekben szeretném bemutatni saját szakmai utamat, első mesterprogramomat gyakorlati feladatokkal, melyben többféle hétköznapi, szórakoztató játékot használtam fel a tanításhoz. Szó lesz a játék és a mozgás bevonásának pedagógiai erejéről és arról, hogy hogyan lehet alkalmazni a gamifikációt az iskolában oktatási és fegyelmezési eszközként. Szívesen mutatnám be az új mesterprogramomat is, melyben tervezem egy vizsgálat kidolgozását, ami azt vizsgálja, milyen hatással van a versenyeztetés a tanulók tanulási motivációjára és önbizalmára. A következő években egy olyan tehetséggondozó program kidolgozását tervezem, mely hatékonyan alkalmazható iskolánkban és más általános iskolákban is.

Irodalom

Bessenyei, I. (2019) Digitális bennszülöttek és az oktatás új kihívásai. Iskolakultúra, 29(1), 3–16.

Ollé, J. (2020) Gamifikáció az oktatásban – lehetőségek és korlátok. Új Pedagógiai Szemle, 70(3–4), 45–58.

Kagan, S. (magyar kiadás) Kagan, S. (2018). Kooperatív tanulás. Budapest, Örökség Könyvkiadó.

Falus, I. – Kimmel, M. (2021). Kooperatív tanulás és tanulásszervezés az iskolában. Pedagógusképzés, 19(2), 5–22.

Révész, L. – Csányi, T. (2020). Mozgásos tanulás az iskolában. Budapest, Magyar Diáksport Szövetség

Nahalka, I. (2020). Hatékony tanulás – korszerű pedagógiai megközelítések. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó

Balogh, L. – Tóth, L. (2019). A gyermek fejlődése és az iskolaérettség kérdései. Debrecen, Didakt Kiadó

Molnár, G. – Csapó, B. (2019). A tanulási motiváció és az élményszerű tanulás összefüggései. Magyar Pedagógia, 119(3), 245–267.

Kovácsné Pusztai Kinga: Játékosítás (gamification) az oktatásban, ELTE IK, https://people.inf.elte.hu/szlavi/InfoDidact18/Manuscripts/KPK.pdf (Utolsó megtekintés: 2026. 01. 11.)

Juhász Valéria: A gamifikáció mint eszközrendszer és motivációs módszer az oktatásban, https://publicatio.bibl.u-szeged.hu/28695/1/nevelestudomany_2020_2_37-51.pdf (Utolsó megtekintés: 2026. 01. 11.)

http://www.jgypk.hu/mentor_halo/tananyag/Pedaggus_mestersgV2/92_lmnypedaggia.html (Utolsó megtekintés: 2026. 01. 11.)

https://skoll.hu/kooperativ-tanulas/ (Utolsó megtekintés: 2026. 01. 11.)

https://gyermekut.hu/szuloknek/546 (Utolsó megtekintés: 2026. 01. 11.)

https://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/trsas_kapcsolatok_az_rzelmek_s_az_akarat_fejldse.html (Utolsó megtekintés: 2026. 01. 11.)

https://ofi.oh.gov.hu/en/tudastar/jovo-eloszobaja/biologiai-kognitiv (Utolsó megtekintés:2026. 01. 11.)

https://link.springer.com/article/10.1007/s40692-025-00366-x?utm_source=chatgpt.com (Utolsó megtekintés: 2026. 01. 11.)

https://link.springer.com/article/10.1186/s40561-024-00361-2?utm_source=chatgpt.com (Utolsó megtekintés: 2026. 01. 11.)

https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1871187124001548?utm_source=chatgpt.com (Utolsó megtekintés: 2026. 01. 11.)

A szerző

Gárdony, Gárdonyi Géza Általános Iskola
mesterpedagógus, tanító

EURÓPA 2000 GIMNÁZIUM ROVATA

„Álláspontunk szerint …”
a racionális vita alkalmazásának pedagógiai lehetőségei és formái az Európa 2000 Gimnáziumban

Püspöki Péter

Bevezető – a ma iskolája a holnap tudása

Az Európa 2000 Gimnázium 26 éve működő, alapítványi fenntartású nevelési-oktatási intézmény, amely családias környezetben biztosítja a diákok szellemi, erkölcsi, testi fejlődését, rugalmasan alkalmazkodva a mindenkori kihívásokhoz. Alapvető küldetésünknek tekintjük az élethosszig tartó tanulás igényének kialakítását. 2015 óta Kiváló Akkreditált Tehetségpontként, 2021 óta pedig Európai Tehetségpontként, illetve Microsoft Inkubátor iskolaként elhivatottak vagyunk a személyiség komplex kibontakozását támogató tehetséggondozó munka iránt. Mindennapi pedagógiai munkánkban kiemelt szerepe van a digitális oktatásnak. Emellett azonban folyamatosan keressük a korszerű offline pedagógiai módszerek beemelésének lehetőségét is.

Sokan sokféleképpen elmondták már, hogy a Ma és a Holnap iskolájában a tanítás legfontosabb célja és tartalma már nem a tudásátadás. Már nem az akadémikusan rendszerezett tudás repetitív visszaadására, sőt nem is csak annak értelmezett, összefüggéseket is felmutató rekonstrukciójára van szükség. Mindezeket „készen szolgáltatja” az internet és az AI világa. Felmérések bizonyítják, hogy az AI gyorsan tanul, évről évre jobban teljesíti a különböző tantárgyak érettségi feladatait.

Az egyre könnyebben elérhető tudáselemek, ha nem is szükségtelenné, de másodlagossá teszik a tanári munkában információátadás szerepét. A technológia elleni küzdelem nem csupán azért felesleges, mert nem tudunk versenyezni a globális adatközpontok adattároló és információfeldolgozó kapacitásával, hanem azért is, mert nincs szükség erre a versenyre. Használjuk a technológia adta lehetőségeket, de koncentráljunk az emberi szellem örök „szuperképességeire”: a gondolkodásra és az érzelmi-intellektuális kötődésre.

A korszerű pedagógiának radikálisan át kell helyeznie

a hangsúlyokat a tanári közlés irányából a tanulói tudásszerzés kreatív és kooperatív formáira, kialakítva a cselekvő tanulás tereit. Olyan pedagógiai szituációk létrehozására kell törekednünk, amelyek a tanulókat kontextuális keretben értelmezhető, cél- és feladatorientált nézőpont kialakítására késztetik. Az így kialakított értelmezési keretben a korábbiaktól eltérő tanulási motivációk indukálhatják a tanulókat az információk és összefüggések kritikai értékelésében, ezek kreatív-alkotó újrarendezésében és a személyesség motivációját hordozó demonstrálásában.

Az ilyen típusú tanulási helyzetek egyik legkarakteresebb formája a strukturált vita, amely egyszerre követeli meg az érvek rendszerezését, a nézőpontok kialakítását és az álláspont személyes képviseletét. A dolgozat további részében bemutatom, hogy miként valósul meg ennek a pedagógiai megközelítésnek egy lehetséges formája – a racionális vita módszere – az intézmény tehetséggondozó munkájában és a szaktárgyi pedagógiai gyakorlatban.

Vita one – Az Európa 2000 Gimnázium vitaklubjának megalakulása

Iskolánk vitaklubja a 2024/25-ös tanévben alakult meg. Az eltelt másfél év a vita minden területén ékesen megmutatta a diákok fejlődését. A versenyek eredményei, illetve a versenybírók visszajelzései alapján külső szemmel is jól látható fejlődés figyelhető meg mind az érveléstechnika, mind pedig az egyes diákok retorikai minőségének színvonalában. Működésünk második évében már nem csupán részt veszünk versenyeken, hanem mi magunk is versenyszervezőkké váltunk: 2026 tavaszán első ízben adunk otthont egy budapesti városi vitaversenynek.

A kezdetben szakköri, majd fakultatív tanórai keretben, heti rendszerességű foglalkozások célja, hogy az érdeklődő tanulókat megismertessék a racionális vita gyakorlatával, kultúrájával és technikáival. A program hamar felkeltette a tanulók érdeklődését. A rendszeres viták és vitaelemzések mellett kezdettől fogva részt veszünk nyilvános vitaversenyeken, valamint a tavalyi évben megvalósult tehetségprogram keretében nyílt napokkal és vitatábor szervezésével népszerűsítettük a vitakultúrát. A program keretében Budapest városfejlesztési kérdéseit jártuk körül a vita eszközeivel. Ennek során tanulóink – s velük együtt a nyílt napon részt vett nézőink – nem csupán a vitáról kaptak képet, hanem el kellett gondolkozniuk annak a városnak az életén, működésén, lehetőségein és perspektíváin, amelyben élnek. A tehetségprogram megvalósításáról az alábbi videó ad összefoglalót: https://www.facebook.com/europa2000/posts/

A vita, mint gondolkodási forma, kommunikációs technika, illetve pedagógiai módszer egyaránt jól körülírható strukturált folyamattevékenység, amelyben a kötött beszélői szerepek, szabott megszólalási idők szigorú kereteket szabnak az érvek csatájának, szabályozva és mederben tartva a vita egészét. A középiskolások körében legnépszerűbb vitaformátumok esetében (Karl Popper formátum, World Schools Debate formátum) adott téma kapcsán háromfős csapatok ütköztetik érveiket. Az elhangzó beszédeket követően a vitát értékelő bírók azonosítják a vitában kialakult ütközőpontokat, az ezekhez kapcsolódóan elhangzott érveket, cáfolatokat, és ez alapján hozzák meg döntésüket.

A vitaforma arra készteti a játszókat, hogy pontosan definiálják a tételmondat tartalmát (vagyis tisztázzák, hogy mi a vita tulajdonképpeni tárgya), strukturálják az álláspontjukat alátámasztó érveket, és ezzel párhuzamosan keressék az ellenfél csapat érvelésében rejlő logikai tartalmi hibákat, csúsztatásokat. Többek között ez az, ami a vitát érvényes és korszerű pedagógiai módszerré teszi. Ahhoz ugyanis, hogy a vitázók érvényesen és eredményesen érvelhessenek az álláspontjuk mellett, szükségük van ismeretekre. A vita kontextusában minden információnak, minden gondolatnak, minden összefüggésnek egyetlen célja van: alátámasztani és győzelemre segíteni az adott álláspontot. Ez a cél ad motivációt a kutatásnak – nevezzük ismeretszerzésnek –, a gyűjtött adatok rendszerezésének, és végül – ami a klasszikus hagyományos oktatási formák, még a ma divatos prezentációk esetében sem valósul meg – a győzelem mint cél erős elköteleződést alakít ki a képviselt álláspont és az azt alátámasztó érvek és tények irányában. A tanulás a vita terében személyes üggyé válik. Ez olyan plusz energia – nevezzük érzelmi töltetnek –, amely élménnyé teszi a tudásszerzés folyamatát.

A racionális vita kétségkívül erős bevonódást eredményező, számos fejlesztő hatással rendelkező kommunikációs forma, emellett azonban olyan korszerű és hatékony pedagógiai gyakorlat is, amely tudatosan és tervezett módon beépíthető különböző tantárgyak éves tananyagába. A dolgozat további részében ennek a folyamatnak a működéséről szeretnék néhány szót szólni.

A vita-módszer alkalmazása a szaktárgyi oktatásban

Ahogy a dolgozat elején írtam, „Használjuk a technológia adta lehetőségeket, de koncentráljunk az emberi szellem örök „szuperképességeire": a gondolkodásra és az érzelmi-intellektuális kötődésre". A gondolkodás képességét és élményét kell beemelnünk a tanulási folyamatba. Ehhez pedig arra van szükség, hogy a diákjaink az általuk megszerzett tudáselemeket kreatív módon, új összefüggésrendszerbe ágyazva, újra strukturálva, személyes elköteleződéssel prezentálják és demonstrálják. Természetesen vannak olyan tantárgyak és tananyagok, amelyekben elengedhetetlen a tudomány által feltárt és bizonyított törvények és szabályok, ismeretek és összefüggések begyakorolt alkalmazásra és reprodukciója. Vélhetően ezen tantárgyak esetében is van lehetőség a tudáselemek kreatív újragondolására, de elfogadhatók azok az érvelések, amelyek azt mondják, hogy a természettudományos tárgyak oktatásában a tudományosan igazolt összefüggéseket és törvényszerűségek ismeretének és alkalmazásának átadása az elsődleges pedagógiai feladat.

A művészeti tárgyak és a társadalomtudományi tárgyak esetében azonban – és itt tantárgyak széles körére gondolhatunk – más a helyzet. A világról, az emberről, társadalmi folyamatokról, értékekről, moráról, esztétikáról való gondolkodás során joggal feltételezhetjük, hogy a tanulók tudásának nagy százaléka az iskolai oktatáson kívüli forrásból származik – legyenek ezek filmek, családi neveltetés, utazási élmények, kortársi hatások, a social media, online hírforrások, különböző online platformok hatásai. A világról való tudás sok irányból, rendszertelenül ömlik a tanulókra (és nem csak rájuk), könnyen belátható

hát, hogy a passzív tudásukban számos olyan ismeretanyag, összefüggéselem, gondolat, vélekedés, illúzió vagy dezillúzió rejtőzik, amelyeknek az aktivizálása, és beemelése gyümölcsöző és hatékony lehet a tanulási folyamatban.

Egyik szaktárgyam történelem, ahol rendszeresen használjuk a formát. A történelem tantárgyban jellemzően már lezárt, a szaktudomány által jól feldolgozott, mai tudásunk szerint szaktudományi szempontból kialakult álláspontot tükröző témákról, eseményekről, folyamatokról, összefüggésekről tanulunk. Ám saját korukban ezek ugyanúgy viták tárgyát konfliktusok forrását jelentették, mint a jelenkor problémái a mában élők számára.

Amennyiben lehetőséget adunk arra, hogy diákjaink egy történelmi korszak szaktudományosan rögzített ismeretanyagát szabadon az adott korszak szereplőinek szemszögéből, az ott és akkor szemben álló álláspontok újrafogalmazásán keresztül gondolják újra, abban a pillanatban megteremthető egy strukturált „szakértői" vagy „dramatikus" vitahelyzet. Konkrét példával élve az 1848-49-es forradalom és szabadságharc témaköréhez kapcsolódóan a Görgey-kérdés kapcsán az alábbi állítás volt a vita kiinduló pontja: „Kossuth nem hitt már a győzelemben, és Görgei kinevezésével inkább felelőst keresett, mint megoldást." A digitális oktatás lehetőségeit kihasználva a tanulók OneNote lapokon keresztül férhettek hozzá ugyanazon forrásokhoz és háttérinformációkhoz, amelyeket beépíthettek a vitába.

Ezek az órák az éves tervezésbe illeszkedően, adott tananyaghoz kapcsolódóan, jellemzően duplaórás vagy kétszer egy órás időkeretben valósulnak meg. A vita előkészítő (felkészülési) szakaszában a szemben álló felek azzal a céllal faggatják a rendelkezésre álló (akár a tanár által előkészített) információkat (források, grafikonok, adatsorok, értelmezések, tankönyvi szövegek stb.), hogy azokból muníciót gyűjtsenek saját álláspontjuk védelmében, amit azután a vita aktív szakaszában felhasználnak az érvek csatájában.

Tapasztalataim szerint a tananyaghoz kötött osztálytermi viták kifejezetten erős bevonódást és elköteleződést alakítanak ki a tanulókban a vizsgált téma és a tanulási helyzet iránt. A vita során ugyanis nem csupán az adatok rendszerezése és az összefüggések felismerése számít. Legalább ilyen súllyal esik latba az álláspontok demonstrálása, vagyis az a retorikai minőség, amelyhez a tanulóknak a győzelem érdekében mozgósítaniuk kell előadói képességeiket. A feladat iránti motivációt az is erősíti, hogy a vita függetlenített szereplők előtt zajlik, akik azután véleményezik a hallottakat.

A racionális vita természetesen nem az egyetlen lehetséges pedagógiai forma, amely a gondolkodás és a személyes elköteleződés összekapcsolására képes. Mégis különösen alkalmas arra, hogy a tanulást kimozdítsa a passzív befogadás állapotából, és valódi intellektuális tevékenységgé tegye. A vita terében a megszerzett ismeretek nem lezárt tudáselemekként jelennek meg, hanem olyan alakítható anyaggá válnak, amelyekből a tanulók saját álláspontot formálnak, érveket építenek, és vállalják azok képviseletét. Ebben az értelemben a vita nem csupán kommunikációs gyakorlat, hanem a gondolkodás egyik legelőbb pedagógiai tere: olyan tanulási helyzet, amelyben a tudás mozgásba lendül, és a tanulás valóban személyes üggyé válik.

A szerző
történelem tanár, a vitaklub vezetője

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS
A tehetséggondozás jövője - új korszak a mesterséges intelligencia árnyékában

Fuszek Csilla

Korunk gyors technológiai változásai – elsősorban a mesterséges intelligencia térnyerése – számos szakma jövőjét átgondolásra készteti, és megerősíti a szakmán belüli együttműködések szükségességét. Különösen igaz ez a pedagógia tudományára és ezen belül a tehetségnevelésre kérdéseire, hiszen az MI alkalmazása, etikai kérdései és pedagógiára gyakorolt hatásai nemzetközi szinten formálják át a tehetségazonosítás és -fejlesztés gyakorlatát, újradefiniálják a tanítás-tanulás folyamatában az emberi tényezőt. Mindezek miatt a globális párbeszédek már nem csupán inspirációt jelentenek, hanem stratégiai jelentőségű tudásmegosztást is.

A tehetséggondozás területén a nemzetközi kitekintés segít abban, hogy megismerjük a különböző országok kulturálisan, társadalmilag és oktatáspolitikailag eltérő jellegéből adott különféle válaszait a globálisan jelentkező kihívásokra. A nemzetközi tapasztalatcsere lehetőséget teremt arra, hogy a szakemberek rálássanak más országok innovatív módszereire, inkluzív modelljeire és kutatási eredményeire, így elkerülhető a szakmai bezárkózás, a „szigetszerű" gondolkodás és megtalálhatók a leghatékonyabb válaszok. Nem véletlen, hogy a tehetséggondozó szakma 2026-os két legjelentősebb eseménye az APCG és az ECHA konferencia is kiemelten foglalkozik mind a mesterséges intelligenciával, mind a nemzetközi együttműködési kérdésekkel.

Az APCG konferencia

A 2026 februárjában megrendezett APCG konferencia az Ázsia–Csendes-óceáni Tehetségügyi Tanács rendezvénye volt, amelynek a szaúd-arábiai Jeddah városa adott otthont. A szervező, az Asia-Pacific Council for the Gifted (APCG) évtizedek óta elkötelezett a tehetséges gyermekek és fiatalok támogatása mellett, küldetése hasonló az Európai Tehetségtanácshoz (ECHA). Az APCG konferencia középpontjában a tehetséggondozás 2050-ig tartó jövőképe állt. A közel 1200 résztvevőt – pedagógusokat, pszichológusokat, kutatókat és oktatáspolitikai döntéshozókat több mint 40 országból vonzó esemény célja az volt, hogy rendszerszintű, hosszú távú és inkluzív stratégiaként értelmezze újra a tehetségnevelést a polikrízis és az MI korában, illetve ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban nemzetközi együttműködéseket indítson el.

Ázsia–Csendes-óceáni Tehetségügyi Tanács APCG konferencia, Jeddah

A több mint 350 előadás, panel és műhelymunka kiemelten foglalkozott a növekvő sokszínűséggel és az inkluzív megközelítésekkel, a kétszeresen kivételes tanulók támogatásával, a személyre szabott tanulási utak kialakításával, a kreativitás, kritikai gondolkodás és komplex problémamegoldás fejlesztésével, valamint a digitális technológiák és a mesterséges intelligencia oktatási alkalmazásával. A konferencia egyik visszatérő és hangsúlyos gondolata az volt, hogy a mesterséges intelligencia alapjaiban fogja átalakítani a tehetséggondozást. Nem pusztán új eszközként jelenik meg, hanem a diagnosztika, a fejlesztési utak tervezése, a személyre szabott tanulás és a tehetségazonosítás területén is paradigmaváltást hozhat. Arról konkréten nem igazán esett szó, hogy ez a paradigmaváltás, hogy fog lezajlani, mit eredményezhet, de az már látszik, hogy a jövő tehetségnevelése egyre inkább az emberi kreativitás és az MI-alapú rendszerek együttműködésére épülhet majd.A konferencia globális platformként is működött: a világ legjelentősebb tehetségtámogató szervezetei szimpóziumokon keresztül mutatkoztak be, ezek a bemutatkozások tették ki a plenáris programok nagy részét. Európából az Európai Tehetségtanács (ECHA) és az Európai Tehetségsegítő Hálózat (ETSN) volt meghívva, de volt szimpóziuma még a Világ Tehetségtanácsnak, az Arab, illetve az Ázsia-Csendes Óceáni Térség Tehetségtanácsnak, illetve az OECD kreativitással foglalkozó csapatának is. Büszkék lehetünk arra, hogy mind az ETSN, mind az ECHA szimpóziumnak volt magyar képviselője, az előbbit Fuszek Csilla, a MATEHETSZ munkatársa vezette, az ECHA teamben pedig Dr. Fodor Szilvia, az ECHA alelnöke beszélt az ECHA ú.n. havi online előadássorozatról.

ECHA tevékegységének bemutatása

A konferencia fontos bejelentése volt a Global Giftedness Index (Globális tehetségindex) létrehozásának a szándéka, amely indikátoralapú keretrendszerként vizsgálja majd, hogy az egyes országok oktatási rendszerei mennyiben képesek felismerni és fenntartható módon támogatni a tehetséges tanulókat. Ugyanilyen stratégiai jelentőségű vállalás volt továbbá a Creativity and Giftedness Education Insights Board (talán így fordítható: Kreativitás és tehetségnevelés megértésének / átlátásának tanácsa) megalapításának elindítása, amely folyamatos szakmai

elemzést, tudásmegosztást és ajánlásokat kíván biztosítani a nemzetközi tehetséggondozó szervezetek között – különös figyelemmel a kreativitás, a tehetséggondozás és az MI metszéspontjaira.

Az ETSN-t képviselve Fuszek Csilla és Robert Kelemen külön meghívást kapott a Kreativitás és Tehetség Régiós Központ (Regional Center for Giftedness and Creativity) képviselőivel való tanácskozásra, akik kifejezték elismerésüket az ETSN szervezetével kapcsolatban és azt a szándékukat, hogy szeretnének együttműködni, esetleg csatlakozni az ETSN-hez. Ez különösen nagy megtiszteltetés volt az ETSN számára, hiszen Régiós Központ nem csupán Szaud Arábia keretein belüli szerveződés, hanem lefedi az Arab-félsziget és Észak-Afrika országait is.

ECHA konferencia

A következő nagy nemzetközi, európai mérföldkő a 2026-os ECHA-konferencia lesz, amely augusztusban Dublinban, Írországban kerül megrendezésre. Az esemény kétévente biztosít találkozási pontot az európai kutatók, pedagógusok, pszichológusok és döntésho-zók számára, hogy megosszák legfrissebb kutatási eredményeiket és innovatív gyakorlataikat a tehetség- és kreativitásfejlesztés területén.

A konferencia tartalmi hangsúlyai többek között: a legújabb kutatások, a tehetségazonosítás új módszerei, az inkluzív és méltányos tehetséggondozási modellek, a többszörösen kivételes tanulók támogatása, a kreativitás és komplex gondolkodás fejlesztése, valamint a digitális és technológiai innovációk, köztük az MI. A program még nincs teljesen kialakulva, de látható, hogy az MI végre megjelent a tehetséggondozás európai diskurzusában is. A mesterséges intelligencia nemcsak kutatási téma, hanem gyakorlati pedagógiai eszközként is egyre hangsúlyosabb lesz.

E mellett a konferencia teret ad az Európai Tehetségsegítő Hálózat elmúlt 10 évének a bemutatására, az újabb együttműködések kialakítására.

2026-os APCG-konferencia és az ECHA 2026 témái egyaránt azt jelzik, hogy a tehetséggondozás új korszakba lépett. A hangsúly a rendszerszintű gondolkodáson, az inkluzivitáson, a személyre szabott tanulási utakon és a globális együttműködésen van. A legmarkánsabb új elem azonban kétségtelenül a mesterséges intelligencia, ami tehetséggondozó szakma előtt álló egyik legnagyobb kihívás annak az átgondolása, hogyan alakítja át az MI a tehetségazonosítást, a fejlesztési modelleket, a pedagógusszerepet és magát a tanulási folyamatot.

A szerző
az Európai Tehetségközpont igazgatója

CSATLAKOZZON SZAKMAI KÖZÖSSÉGÜNKHÖZ!

Tagfelvétel a Magyar Tehetséggondozó Társaságba

A Magyar Tehetséggondozó Társaság immár közel 36 éve a hazai és határon túli tehetségsegítés meghatározó szakmai közössége. Célunk olyan együttműködő szakmai hálózat működtetése, ahol a kutatás, az innováció és a mindennapi pedagógiai gyakorlat egymást erősítve van jelen.

Mit kínál az MTT-tagság?

- **Szakmai kapcsolatok építése**
  Bekapcsolódási lehetőség szakmai szekcióink munkájába, kapcsolatépítés hazai és nemzetközi szakemberekkel.
- **Naprakész szakmai tudás**
  Tájékozódási lehetőség a legújabb kutatási eredményekről, módszertani fejlesztésekről és szakmai innovációkról.
- **Jó gyakorlatok megosztása**
  Intézményi tapasztalatok, bevált gyakorlatok bemutatása és szakmai tapasztalatcsere.
- **Szakmai fórumok és rendezvények**
  Részvételi lehetőség konferenciákon, workshopokon és szakmai találkozókon.
- **Publikációs lehetőség**
  Kutatások, jó gyakorlatok és szakmai eredmények bemutatása kiadványainkban.

Várjuk mindazok jelentkezését, akik a köznevelés, a szakképzés, a felsőoktatás vagy a pedagógiai szakszolgálatok területén dolgoznak, kutatnak vagy szakmai tevékenységüket a tehetséggondozás szolgálatába kívánják állítani.

Jelentkezés
A tagfelvételi kérelem letölthető a www.mateh.hu oldalról.

További információ: mttadkor@gmail.com

Bemutatkozik a DOSZ Pszichológiai és Neveléstudományi Osztálya

Trixler Bettina

A Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) a magyar doktoranduszközösség meghatározó szakmai és érdekképviseleti szervezete. Tudományos osztályai szakmai fórumot és együttműködési lehetőséget biztosítanak a különböző tudományterületeken kutató fiatalok számára.

A DOSZ Pszichológiai és Neveléstudományi Osztálya 2014-ben kezdte meg működését, a tudományos osztályrendszer létrehozásával egy időben. Az osztály a pszichológia, a neveléstudomány, valamint a kapcsolódó határterületek kutatóit fogja össze. A közösséget érintő kérdéseket a tagok rendszeres ülések keretében vitatják meg, a programok kialakítása pedig közös döntések alapján történik.

A közösség működésének egyik fontos célja, hogy rendszeres szakmai találkozási alkalmakat biztosítson a fiatal kutatók számára, valamint elősegítse a tudományos pálya iránt érdeklődő hallgatók bekapcsolódását a kutatói közegbe. A tagok többsége doktorandusz, ugyanakkor a csatlakozás minden 18. életévét betöltött érdeklődő számára nyitott. Ennek révén az alap- és mesterképzésben tanulók is részt vehetnek a szakmai programokon. A közösségben oktatók, kutatók és mentorok egyaránt jelen vannak, ami lehetőséget teremt a tapasztalatcserére és a tudásmegosztásra.

A szakmai tevékenység egyik meghatározó fóruma az Ifjú Pszichológiai és Neveléstudományi Kutatók Országos Konferenciája (IPSZILON), amely lehetőséget biztosít a kutatási eredmények bemutatására és a szakmai párbeszédre. A konferenciához absztraktkötet és tanulmánykötet kapcsolódik. Az osztály emellett évente két alkalommal jelenteti meg az IPSZIN – Ifjú Pszichológiai és Neveléstudományi Folyóirat – lapszámait, amely publikációs lehetőséget biztosít a pályájuk elején járó és a tapasztaltabb kutatók számára egyaránt.

A **szakmai programok** között szerepel a Doktorandusz Pályaorientációs Nap (DOPAMIN), az „Iránytű" online beszélgetéssorozat, az „Élet a PhD után", illetve a „Közösség és Tudomány" című rendezvények, valamint különböző workshopok és vitafórumok is. Ezek az alkalmak a kutatói tevékenységhez kapcsolódó kérdéseket járják körül – többek között a publikálás gyakorlatát, a szerzői jogi kérdéseket, a kutatói önprofilozást vagy a nemzetközi pályázati lehetőségeket –, emellett kommunikációs és vitakészséget fejlesztő programok is helyet kapnak az éves programtervben.

Az osztály az ország valamennyi egyetemével tartja a kapcsolatot a programfelhívások és szakmai tájékoztatók révén. Rendezvényei nyitottak a különböző felsőoktatási intézményekből érkező hallgatók és kutatók számára. Ez hozzájárul a hasonló kutatási területeken dolgozó fiatal szakemberek közötti kapcsolatok kialakulásához, valamint a szakmai együttműködések erősítéséhez.

A szerző
Doktoranduszok Országos Szövetsége
Pszichológiai és Neveléstudományi Osztály elnöke

KÖZÖS SZAKMAI JÖVŐNK ÉPÍTÉSE
Együttműködés a tehetséggondozó szakember-utánpótlásért

A Magyar Tehetséggondozó Társaság és a Doktoranduszok Országos Szövetsége Pszichológiai és Neveléstudományi Osztálya között megkezdődött szakmai kapcsolatépítés kiemelt célja, hogy a fiatal kutatók és doktoranduszok aktív szereplőivé váljanak a hazai tehetséggondozás elméleti és gyakorlati műhelyeinek.

Szeretnénk szakmai támogatást és kapcsolódási lehetőséget biztosítani mindazok számára, akik a pedagógia, a pszichológia és a neveléstudomány területén elkötelezetten foglalkoznak a tehetség kérdéskörével.

Kapcsolódjon be Ön is a szakmai párbeszédbe!

A DOSZ fiatal kutatóinak legfrissebb tanulmányai és kutatási eredményei az IPSZIN – Ifjú Pszichológiai és Neveléstudományi Folyóirat lapszámaiban olvashatók, az IPSZILON országos konferenciák absztraktkötetei pedig az alábbi linken érhetők el: Absztraktkötet X. IPSZILON Konferencia

---

Amennyiben doktoranduszként, egyetemi hallgatóként vagy fiatal gyakorló szakemberként szívesen csatlakozna a Társaság szakmai közösségéhez, várjuk jelentkezését az alábbi e-mail címen: mttadkor@gmail.com

Láthatatlan gyökerek: A támogató jelenlét ereje a tehetséggondozásban
A Magyar Tehetséggondozó Társaság Tanító Szekciójának podcast sorozata

Eszenyiné Stéh Katalin

„A tehetségről szóló párbeszédnek nem szabad megállnia az iskola falainál.” Ezzel a gondolattal indult útjára a Tehetség sztorik podcast sorozat. A kezdeményezés célja, hogy a szakmai diskurzust kivigye a mindennapokba, és hidat képezzen a pedagógusok, a szülők és a környezet között. Tapasztalatból tudjuk, hogy egy jól időzített mondat, egy bátorító tekintet vagy egy hiteles minta mélyebb nyomot hagy, mint gondolnánk. Hatásuk sokszor csak évek múltán válik láthatóvá, és határozhatja meg a fejlődés irányát, akár egy egész életutat. A sorozat epizódjai mögött az a felismerés áll, hogy a tehetség nem csupán kognitív képességek kérdése, hanem kapcsolatoké, figyelemé, törődésé.

Kanyargós utak, közös mintázatok

Bár a megszólalók különböző életutakat járnak be, a történeteikben meglepően hasonló mintázatok rajzolódnak ki. Legyen szó korai felismerésről vagy hosszú, kanyargós keresésről, közös bennük a kitartás, a belső motiváció és az a képesség, hogy újra és újra reflektáljanak önmagukra.

A tehetség ezekben a történetekben nem egyetlen felismerhető pillanat, hanem egy folyamat, amelyben a próbálkozások, a kudarcok és az újrakezdések éppolyan fontos építőkövek, mint a sikerek.

A környezet, mint megtartó háttér

A beszélgetések egyik legfontosabb tanulsága a környezet finomhangolt jelenléte. A család és a pedagógus szerepe ritkán a direkt irányítás; sokkal inkább egy olyan biztonságos háttér megteremtése, ahol a gyermeknek van tere kipróbálni magát. A tehetséggondozás igazi művészete abban rejlik, hogyan tudjuk segíteni a gyermeket, hogy megtalálja azt az utat, amelyen járva valóban önmagára találhat és kiteljesedhet.

Belső erő és önismeret

A sorozat epizódjai emlékeztetnek bennünket arra is, hogy a külső támogatás elengedhetetlen, de a valódi fejlődéshez szükség van a tudatos belső munkára is. Ez a belső tartás sokféle forrásból táplálkozhat: hozhatjuk otthonról, megerősíthetik bennünk pedagógusok vagy támogató kapcsolatok, de minden történetből kirajzolódik, hogy önmagában egyik sem elegendő. A tehetséget az a tudatos belső folyamat formálja valódi teljesítménnyé, amely során az ember megismeri, elfogadja és formálja önmagát. Ez az az erő, amely nemcsak elindít egy úton, hanem képessé tesz arra is, hogy végig menjünk rajta még akkor is, amikor ez a nehezebb választás.

Inspiráció a hétköznapokhoz

A Tehetség sztorik beszélgetései egyszerre személyesek és szakmailag inspirálóak. Történeteken keresztül mutatják meg, hogy a tehetség kibontakozása mennyire összetett folyamat, és mennyi szereplőn múlik. Az interjúk segítséget nyújthatnak abban, hogy akár szülőként, akár pedagógusként egy kicsit tudatosabban és érzékenyebben lehessünk jelen a gyermekek mellett.

A beszélgetések megtalálhatók a YouTube-on a „Tehetség sztorik podcast” keresőkifejezéssel vagy a Magyar Tehetséggondozó Társaság Tanítói Szekciójának csatornáján, valamint az itt látható QR kódos elérhetőségeken.

A szerző
a Magyar Tehetséggondozó Társaság Tanító Szekciójának vezetője

Eddig megjelent epizódjaink:

Stumpf-Biró Balázs összeomlás-kutató

Páskuné Dr. Kiss Judit (DE Pszichológiai Intézet)

Dr. Balogh László, az MTT és a Matehetsz elnöke

Kozák Luca gátfutó, olimpikon

Krizsai Adrián és **Krizsai Norbert** cinematográfusok

Thür Ádám séf

Felhívás kéziratok benyújtására

A Magyar Tehetséggondozó Társaság „Tehetség" folyóiratának szerkesztősége felhívással fordul mindazokhoz a kutatókhoz, gyakorlati szakemberekhez és a felsőoktatásban pedagógiai területen tanulmányokat folytató fiatalokhoz, doktoranduszokhoz, akik a tehetséggondozás, valamelyik területével foglalkoznak, a téma iránt elkötelezettek és szívesen megosztanák tapasztalataikat, eredményeiket a szélesebb szakmai közönséggel.

Folyóiratunk célja, hogy fórumot biztosítson a tehetséggondozás különböző területein megjelenő elméleti és gyakorlati tudás bemutatására, valamint elősegítse a szakmai párbeszédet és a jó gyakorlatok terjesztését.

Várjuk mindazon kéziratokat, amelyek a tehetséggondozás és tehetségsegítés témaköréhez kapcsolódnak, különösen az alábbi műfajokban: tanulmányok, kutatási beszámolók és összefoglalók, módszertani leírások, jó gyakorlatok bemutatása, pedagógiaitörténeti közlemények, hazai és nemzetközi kitekintést nyújtó írások.

A benyújtott kéziratok megjelennek Tehetség folyóiratunkban, valamint honlapunkon (www.mateh.hu) egyaránt.

Különösen **fontosnak tartjuk, hogy a kéziratok:**

- szakmailag megalapozottak legyenek,
- hozzájáruljanak a tehetséggondozás elméleti vagy gyakorlati fejlődéséhez,
- és reflektáljanak a jelenkori pedagógiai kihívásokra.

A kéziratok benyújtására folyamatosan lehetőséget biztosítunk. A formai és tartalmi követelményekről, valamint a benyújtás módjáról részletes tájékoztatás a Szerkesztőbizottságtól kérhető, illetve a honlapunk „Publikálás" almenüjében található „Szerkesztői útmutatóban" olvasható.

A kéziratokat az alábbi e-mail címre várjuk: mtttehetsegujsag@gmail.com

A beérkezett kéziratokat a Szerkesztőbizottság bírálja el, és közlésre kizárólag az elfogadott írások kerülnek.

Szerkesztőbizottság
Magyar Tehetséggondozó Társaság „Tehetség" folyóirata

Szerkesztőségi záró gondolat

Kormos Dénes

A tehetségről való gondolkodás az elmúlt évtizedekben jelentősen átalakult. Ma már egyre kevésbé tekintünk rá kizárólag velünk született, statikus adottságként; sokkal inkább olyan lehetőségként értelmezzük, amely kibontakozásához inspiráló környezetre, támogató emberi kapcsolatokra, bizalomra és kitartó munkára van szükség. A korszerű tehetségszemlélet egyszerre hangsúlyozza az egyéni képességek jelentőségét és a közösség felelősségét.

A tehetség felismerése gyakran egy apró jelből indul, egy szokatlan kérdésből, különleges érzékenységből, kitartó érdeklődésből vagy alkotó kíváncsiságból. Kibontakoztatása azonban már közös feladat. Pedagógusok, mentorok, családok és szakmai közösségek együttműködése szükséges ahhoz, hogy a lehetőség valódi teljesítménnyé, majd értékteremtő életúttá válhasson.

Különösen fontos ez napjaink gyorsan változó világában, ahol a kreativitás, az együttműködés, az alkalmazkodóképesség és a belső motiváció egyre nagyobb szerepet kap. A tehetséggondozás ezért ma már nem pusztán a kiemelkedők támogatását jelenti, hanem annak felismerését is, hogy minden fiatalban ott rejlik valamiféle fejleszthető érték, amely megfelelő figyelemmel és lehetőségekkel kibontakozhat.

Folyóiratunk írásai, műhelyei és tapasztalatai is ezt a szemléletet kívánják erősíteni. A tehetség nem csupán egyéni adottság, hanem közösségi erőforrás és jövőformáló lehetőség. Hiszünk abban, hogy minden támogató szó, minden odafigyelő pedagógus, minden inspiráló közösség hozzájárulhat ahhoz, hogy a fiatalok ne csupán megtalálják saját útjukat, hanem felelősen és alkotó módon gazdagítsák környezetüket is.

A tehetség jövőt hordoz. Felismerni felelősség, támogatni hivatás, kibontakozását segíteni pedig közös társadalmi ügyünk.

A szerző
a Magyar Tehetséggondozó Társaság alelnöke

Fotó: Santos

ADÓJA 1%-ÁVAL TÁMOGASSA A MAGYAR TEHETSÉGGONDOZÓ TÁRSASÁGOT

A Társaság szakmai közössége közel 36 éve dolgozik azon, hogy a tehetséggondozás ügye minél szélesebb körben jelen legyen az oktatásban és a szakmai együttműködésben.

Miért fontos az Ön támogatása?

- hozzájárul a tehetséggondozó programok megvalósításához,
- segíti a szakmai közösségek működését,
- támogatja a fiatal tehetségek fejlesztését,
- erősíti a hazai szakmai együttműködéseket.

Az adó 1%-áról történő rendelkezéshez szükséges adatok:

Név: Magyar Tehetséggondozó Társaság

Adószám: 19654487-1-09

A TEHETSÉGGONDOZÁS NEM KIVÁLASZTÁS, HANEM LEHETŐSÉGTEREMTÉS

Kapcsolat/elérhetőség:
Magyar Tehetséggondozó Társaság
www.mateh.hu
Facebook - Magyar Tehetséggondozó Társaság

“Magyar vagyok - Határtalanul” rajzpályázat galériája
Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata Polgármesteri Hivatal aulája
2026.

„A rendezvény nem csupán egy díjátadó volt,
hanem a tehetség és a nemzeti összetartozás közös ünnepe.”

A miskolci Komlóstetői Református Általános Iskola immár közel három évtizede vállal aktív szerepet abban a folyamatban, amely a művészet és a történelem találkozásánál segíti a fiatal generációk önkifejezését.